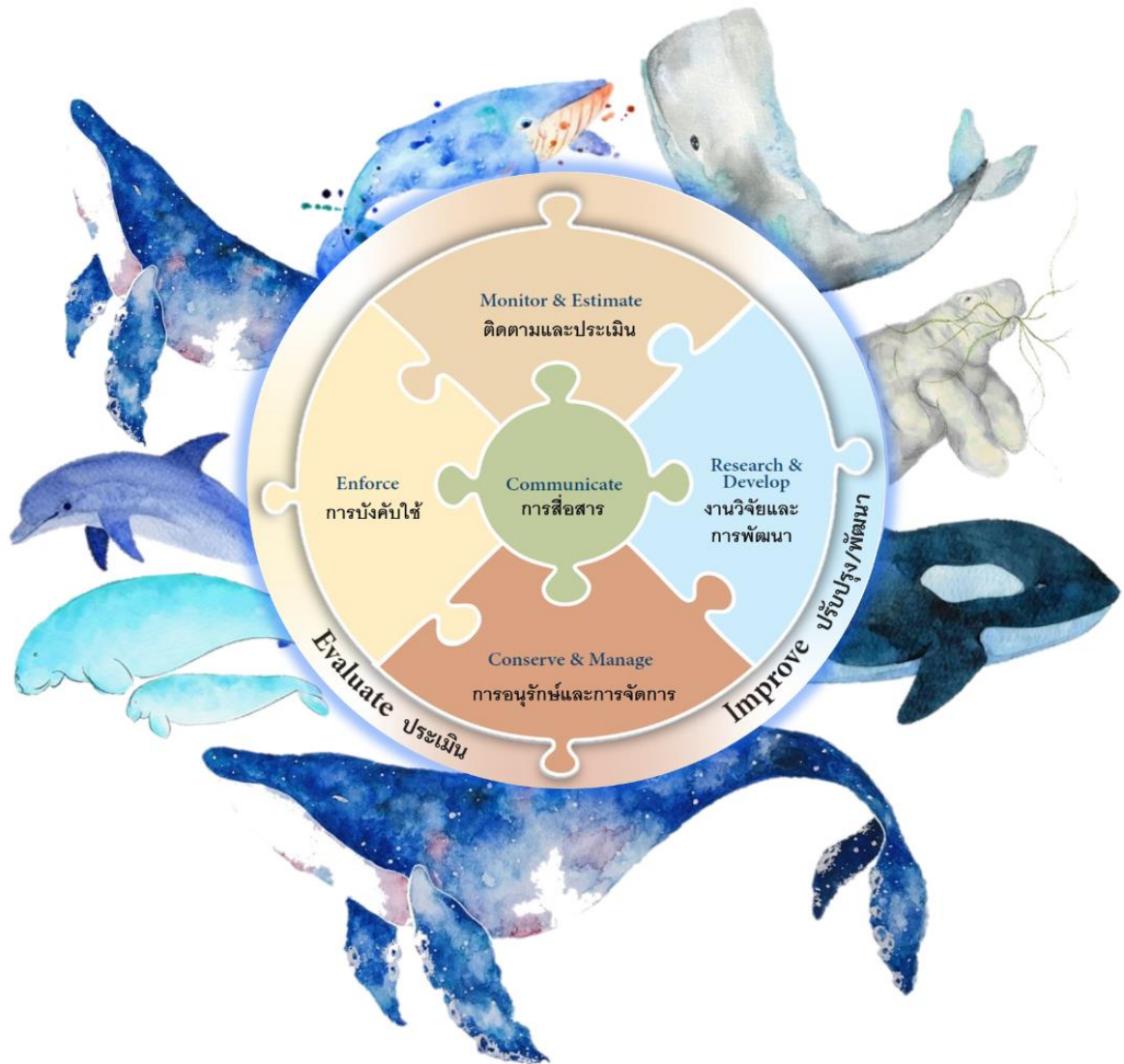

แผนปฏิบัติการระดับชาติ

เพื่อการอนุรักษ์และบริหารจัดการสัตว์ทะเลเลี้ยงลูกด้วยนม พ.ศ. 2566 - 2570

คณะทำงานจัดเตรียมข้อมูลสถานภาพ และแผนมาตรการ
ในการอนุรักษ์สัตว์ทะเลเลี้ยงลูกด้วยนม สำหรับกรรายงานในระบบ
International Affairs Information Capture and Reporting System (IAICRS)

สารบัญ

	หน้า
1. บทนำ	1
1.1 ความเป็นมา	1
1.2 คำนิยาม	2
1.3 ปัญหาและข้อจำกัดเกี่ยวกับการอนุรักษ์และบริหารจัดการสัตว์ทะเลเลี้ยงลูกด้วยนมของประเทศไทย	2
1.4 เป้าหมาย	3
1.5 ตัวชี้วัด	3
1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	3
2. วัตถุประสงค์	4
3. สถานภาพทรัพยากรสัตว์ทะเลเลี้ยงลูกด้วยนมในประเทศไทย	4
3.1 ชนิดของสัตว์ทะเลเลี้ยงลูกด้วยนมที่พบในน่านน้ำไทย	4
3.2 การประเมินทรัพยากรสัตว์ทะเลเลี้ยงลูกด้วยนม	5
3.3 สถิติการเกยตื้นสัตว์ทะเลเลี้ยงลูกด้วยนมในประเทศไทย	6
3.4 เครื่องมือประเมินที่ถูกระบุว่าส่งผลกระทบต่อทรัพยากรสัตว์ทะเลเลี้ยงลูกด้วยนม	7
4. การอนุรักษ์และบริหารจัดการสัตว์ทะเลเลี้ยงลูกด้วยนม	8
4.1 การจัดสถานภาพสัตว์ทะเลเลี้ยงลูกด้วยนม	8
4.1.1 สถานภาพสัตว์ทะเลเลี้ยงลูกด้วยนมตาม IUCN Red List	8
4.1.2 สถานภาพสัตว์ทะเลเลี้ยงลูกด้วยนมในประเทศไทยที่ถูกขึ้นบัญชีแนบท้ายของ CITES	8
4.1.3 สถานภาพสัตว์ทะเลเลี้ยงลูกด้วยนมตามกฎหมายไทย	9
4.2 กฎหมายและมาตรการที่เกี่ยวกับการบริหารจัดการสัตว์ทะเลเลี้ยงลูกด้วยนม	9
4.2.1 กฎหมายและมาตรการที่เกี่ยวกับการบริหารจัดการสัตว์ทะเลเลี้ยงลูกด้วยนมของประเทศไทย	9
4.2.2 พันธกรณีระหว่างประเทศที่เกี่ยวกับการบริหารจัดการสัตว์ทะเลเลี้ยงลูกด้วยนม	10
5. แผนปฏิบัติการระดับชาติเพื่อการอนุรักษ์และบริหารจัดการสัตว์ทะเลเลี้ยงลูกด้วยนม พ.ศ. 2566 - 2570	11
6. กลไกการขับเคลื่อนแผนปฏิบัติการระดับชาติไปสู่การปฏิบัติในพื้นที่	28
7. เอกสารอ้างอิง	28
ภาคผนวก	
ภาคผนวก ก	
- สถานภาพสัตว์ทะเลเลี้ยงลูกด้วยนมในประเทศไทยตาม IUCN Red List	29
บัญชี CITES และ พ.ร.บ. สงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2562	

แผนปฏิบัติการระดับชาติ

เพื่อการอนุรักษ์และบริหารจัดการสัตว์ทะเลเลี้ยงลูกด้วยนม พ.ศ. 2566-2570

1. บทนำ

1.1 ความเป็นมา

ทะเลและมหาสมุทร นอกจากจะเป็นแหล่งที่อยู่อาศัยของสัตว์ทะเลนานาชนิดแล้ว ยังเป็นแหล่งประกอบอาชีพและแหล่งทำมาหากินของมนุษย์อีกด้วย กิจกรรมการใช้ประโยชน์ทางทะเลในด้านต่าง ๆ ของมนุษย์ ทั้งจากการคมนาคมทางน้ำ การท่องเที่ยวทางทะเล และการทำประมงที่ขาดซึ่งความระมัดระวังต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ย่อมส่งผลกระทบในเชิงลบต่อระบบนิเวศทางทะเลต่าง ๆ ซึ่งรวมถึงทรัพยากรสัตว์ทะเลเลี้ยงลูกด้วยนมซึ่งเป็นสัตว์ทะเลหายากและใกล้สูญพันธุ์ด้วย ถึงแม้ว่าสัตว์ทะเลเลี้ยงลูกด้วยนมจะไม่ใช่เป้าหมายหลักของการทำประมง แต่สัตว์กลุ่มนี้มีโอกาสติดเครื่องมือประมงโดยบังเอิญหรือเป็นสัตว์น้ำพลอยจับได้ (By-catch) อันเป็นสาเหตุของความพิการหรือการเสียชีวิต ประกอบกับอัตราการสืบพันธุ์ที่ต่ำจึงส่งผลให้จำนวนประชากรของสัตว์เลี้ยงลูกด้วยนมในทะเลมีแนวโน้มลดลงอย่างต่อเนื่องจนอยู่ในระดับที่ใกล้สูญพันธุ์

ประเทศไทยตระหนักถึงปัญหาการลดลงของสัตว์น้ำกลุ่มนี้และให้ความสำคัญกับการอนุรักษ์ทรัพยากรสัตว์ทะเลเลี้ยงลูกด้วยนมมาโดยตลอด ดังจะเห็นได้จากการออกประกาศคุ้มครองและห้ามทำการประมงหรือทำอันตรายสัตว์น้ำในกลุ่มนี้ เช่น พระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2562 ที่ประกาศให้พะยูน วาฬและโลมา รวม 24 ชนิด เป็นสัตว์ป่าสงวนและสัตว์ป่าคุ้มครอง และประกาศกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ พ.ศ. 2559 เรื่อง กำหนดชนิดสัตว์น้ำที่เลี้ยงลูกด้วยนม สัตว์น้ำที่หายากหรือใกล้สูญพันธุ์ ที่ห้ามจับหรือนำขึ้นเรือประมง อีกทั้งได้สำรวจ ติดตาม และประเมินสถานการณ์ทรัพยากรสัตว์ทะเลเลี้ยงลูกด้วยนม และพัฒนาการทำงานร่วมกับเครือข่ายภาคประชาชน รวมถึงมีโครงการและกิจกรรมการช่วยเหลือสัตว์ทะเลกลุ่มนี้มาอย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้ ประเทศไทยยังปฏิบัติตามกฎหมายระหว่างประเทศ กฎและระเบียบสากลต่าง ๆ ทั้งที่มีผลผูกพันทางกฎหมายและไม่มีผลผูกพันทางกฎหมายหลายฉบับที่ได้ให้สัตยาบันสาร และภาคยานุวัติไว้ เช่น อนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยกฎหมายทะเล ค.ศ. 1982 ความตกลงสหประชาชาติว่าด้วยการปฏิบัติตามบทบัญญัติของอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยกฎหมายทะเล ฉบับลงวันที่ 10 ธันวาคม พ.ศ. 2525 เกี่ยวกับการอนุรักษ์และการจัดการประชากรสัตว์น้ำชนิดที่อยู่ระหว่างเขตทางทะเลและที่อพยพย้ายถิ่นไกล ความตกลงว่าด้วยมาตรการของรัฐเจ้าของท่าเรือ ความตกลงว่าด้วยการส่งเสริมการปฏิบัติตามมาตรการด้านการอนุรักษ์และการจัดการระหว่างประเทศสำหรับเรือประมงในทะเลหลวง จรรยาบรรณในการทำประมงอย่างรับผิดชอบ อนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพ อนุสัญญาว่าด้วยการอนุรักษ์ชนิดพันธุ์สัตว์ป่าที่อพยพย้ายถิ่น พ.ศ. 2522 สหภาพนานาชาติเพื่อการอนุรักษ์ธรรมชาติและทรัพยากรธรรมชาติ อีกทั้งประเทศไทยยังได้เข้าร่วมเป็นสมาชิกขององค์การบริหารจัดการประมงระดับภูมิภาคหลายองค์การ ซึ่งได้วางแผนทางการจัดการชนิดพันธุ์สัตว์ทะเลเลี้ยงลูกด้วยนมและสนับสนุนให้มีการกำหนดมาตรการอนุรักษ์และการบริหารจัดการสัตว์น้ำพลอยจับได้ในเขตพื้นที่ความรับผิดชอบ เช่น คณะกรรมาธิการปลาทูน่าแห่งมหาสมุทรอินเดีย (Indian Ocean Tuna Commission: IOTC) ความตกลงว่าด้วยการทำประมงในมหาสมุทรอินเดียตอนใต้ (Southern Indian Ocean Fisheries Agreement: SIOFA) และให้ความร่วมมือกับคณะกรรมาธิการประมงแห่งมหาสมุทรแปซิฟิกตอนกลางและตะวันตก (Western and Central Pacific Fisheries Commission: WCPFC) ในฐานะประเทศที่ให้ความร่วมมือแต่ไม่ได้เป็นสมาชิก (Co-operating Non-member Country)

อย่างไรก็ตามแม้ว่าภาครัฐรวมถึงกลุ่มเครือข่ายต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องจะได้ร่วมดำเนินการในการอนุรักษ์และลดอัตราการตายของสัตว์ทะเลเลี้ยงลูกด้วยนม ก็ยังไม่สามารถทำให้อัตราการตายและบาดเจ็บลดลงอย่างมีนัยสำคัญได้ ดังนั้น การจัดทำแผนปฏิบัติการระดับชาติเพื่อการอนุรักษ์และบริหารจัดการสัตว์ทะเลเลี้ยงลูกด้วยนม พ.ศ. 2566 - 2570 จึงมีความจำเป็นเร่งด่วนเพื่อให้ประเทศไทยสามารถขับเคลื่อนการอนุรักษ์และลดอัตราการตายและบาดเจ็บของสัตว์ทะเลเลี้ยงลูกด้วยนมในประเทศไทยให้มีประสิทธิภาพ และเพื่อให้ทรัพยากรนี้คงอยู่กับประเทศไทยอย่างยั่งยืนต่อไป ทั้งนี้ในแผนปฏิบัติการระดับชาตินี้ จะประกอบด้วยข้อมูลที่จำเป็นทั้งด้านชีววิทยา การประมง กฎหมาย มาตรการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการทำแผนปฏิบัติการระดับประเทศในมิติต่าง ๆ เพื่อขับเคลื่อนการดำเนินงานเพื่อการอนุรักษ์และบริหารจัดการสัตว์ทะเลเลี้ยงลูกด้วยนมในปีงบประมาณ 2566 - 2570

1.2 คำนิยาม

สัตว์ทะเลเลี้ยงลูกด้วยนม (Marine mammal) หมายถึง สัตว์เลี้ยงลูกด้วยนมที่อาศัยอยู่ในทะเล เนื่องจากจำเป็นต้องพึ่งพาสิ่งแวดล้อมทางทะเลในการดำรงชีวิต ได้แก่ วาฬ โลมา พอร์พอยส์ และพะยูน

1.3 ปัญหาและข้อจำกัดเกี่ยวกับการอนุรักษ์และบริหารจัดการสัตว์ทะเลเลี้ยงลูกด้วยนมของประเทศไทย

ถึงแม้ว่าหน่วยงานภาครัฐ เอกชน และเครือข่ายภาคประชาชนจะมีความพยายามร่วมกันในการดำเนินการเพื่ออนุรักษ์และลดอัตราการตายของสัตว์ทะเลเลี้ยงลูกด้วยนมอย่างต่อเนื่อง อย่างไรก็ตามในปัจจุบันการดำเนินการดังกล่าวยังประสบปัญหาและข้อจำกัด ดังนี้

1.3.1 ข้อจำกัดด้านข้อมูล

- 1) ด้านข้อมูลชีววิทยาของสัตว์ทะเลเลี้ยงลูกด้วยนม
- 2) ด้านข้อมูลชีววิทยาการประมงของสัตว์ทะเลเลี้ยงลูกด้วยนม
- 3) ด้านสภาวะทรัพยากรของสัตว์ทะเลเลี้ยงลูกด้วยนม
- 4) ด้านสถิติที่ถูกจับจากการประมงและสถิติการบาดเจ็บเสียชีวิตของสัตว์ทะเลเลี้ยงลูกด้วยนม

1.3.2 ข้อจำกัดด้านบุคลากร

- 1) ขาดแคลนนักอนุกรมวิธานสัตว์ทะเลเลี้ยงลูกด้วยนม
- 2) ขาดแคลนความรู้และทักษะในการจำแนกชนิดและรวบรวมข้อมูลเป็นหมวดหมู่ในระดับนักวิชาการที่เกี่ยวข้อง
- 3) ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียขาดความรู้ เพื่อที่จะช่วยในการบริหารจัดการในด้านต่าง ๆ
- 4) ขาดความรู้ในการช่วยชีวิตเบื้องต้น การปฐมพยาบาลเบื้องต้นและการแพทย์สัตว์ทะเลเลี้ยงลูกด้วยนมขั้นสูงเพื่อช่วยชีวิต
- 5) สัตวแพทย์เฉพาะทางและสถานพยาบาลสัตว์ทะเลเลี้ยงลูกด้วยนมขาดแคลนไม่ครอบคลุมทุกพื้นที่เสี่ยง

1.3.3 ข้อจำกัดด้านงบประมาณ

- 1) เป็นเรื่องใหม่ของประเทศ ยังไม่มีการตั้งงบประมาณดำเนินการโดยตรง
- 2) การใช้กลไกผลงานโดยใช้วิธีเจียดจ่ายงบประมาณทำให้งานเป็นไปได้อย่าง

1.3.4 ข้อจำกัดด้านข้อกำหนดกฎ ระเบียบ และมาตรการต่าง ๆ ที่ยังไม่สามารถคุ้มครองสัตว์ทะเลเลี้ยงลูกด้วยนมจากกิจกรรมประมงได้อย่างมีประสิทธิภาพ

1.4 เป้าหมาย

สร้างความมั่นใจว่าประเทศไทยมีการอนุรักษ์ การบริหารจัดการ สำหรับสัตว์ทะเลเลี้ยงลูกด้วยนมที่เป็นรูปธรรมและเป็นไปตามหลักการสากลและพันธกรณีระหว่างประเทศ ภายใต้หลักการการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน เพื่อความยั่งยืนของทรัพยากรสัตว์ทะเลเลี้ยงลูกด้วยนมในประเทศไทย

1.5 ตัวชี้วัด

1. ค่าดัชนีคุณภาพมหาสมุทร (Ocean Health Index: OHI) ในเป้าหมายย่อย (Sub-goal) ด้านชนิดพันธุ์ที่โดดเด่น (Iconic Species) มีคะแนนไม่ต่ำกว่า 56 จาก 100 ภายในปี พ.ศ. 2570*

2. อัตราการตายของสัตว์ทะเลเลี้ยงลูกด้วยนมจากการติดเครื่องมือประมงโดยบังเอิญ (Bycatch) ไม่เกินร้อยละ 10 ของการเกยตื้นของสัตว์ทะเลเลี้ยงลูกด้วยนม ภายในปี พ.ศ. 2570

* คำอธิบาย การกำหนดตัวชี้วัดในข้อ 1 ใช้แนวคิดเดียวกันกับแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2561 – 2580) ประเด็นการเติบโตอย่างยั่งยืน แผนย่อยการสร้างการเติบโตอย่างยั่งยืนบนสังคมเศรษฐกิจภาคทะเล ที่มีตัวชี้วัดเป็น “ค่าดัชนีคุณภาพมหาสมุทร” ซึ่งเกิดจากการประมวลผลข้อมูลที่สะท้อนการจัดการและการใช้ประโยชน์จากทะเลและมหาสมุทรอย่างยั่งยืน 10 ด้าน ในรูปของคะแนน 0-100 โดยกำหนดให้ค่าดัชนีคุณภาพมหาสมุทรของประเทศไทยมีคะแนนไม่ต่ำกว่า 72 ภายในปี พ.ศ. 2570 (เพิ่มขึ้น 9.1% จากคะแนนในปี พ.ศ. 2563 ที่ไทยได้คะแนนเท่ากับ 66) ทั้งนี้ หากคะแนนในเป้าหมายย่อยด้านชนิดพันธุ์ที่โดดเด่นเพิ่มขึ้น จากคะแนน 51.24 ในปี พ.ศ. 2563 ก็จะส่งผลให้คะแนนดัชนีคุณภาพมหาสมุทรในภาพรวมเพิ่มขึ้นด้วย โดยประเทศไทยเลือกชนิดพันธุ์สำคัญตามเกณฑ์ดังนี้: สัตว์ทะเลในบัญชีแนบท้ายพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า สัตว์ที่ถูกคุ้มครองโดย CITES และสัตว์ที่มีความสำคัญด้านการท่องเที่ยว ทั้งนี้การประมวลผลข้อมูลเป็นคะแนนจะดูจากสถานภาพความเสี่ยงต่อการสูญพันธุ์ของสัตว์ทะเลเลี้ยงลูกด้วยนมตามเกณฑ์ IUCN Red List of Threatened Species ซึ่งสะท้อนถึงจำนวนประชากรของแต่ละชนิดพันธุ์โดยตรง ดังนั้นการบริหารจัดการและอนุรักษ์ทรัพยากรสัตว์ทะเลเลี้ยงลูกด้วยนมที่เป็นรูปธรรม จึงมีความสำคัญที่จะทำให้ค่าคะแนนสูงขึ้น

1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

สามารถลดการตายและการบาดเจ็บของสัตว์ทะเลเลี้ยงลูกด้วยนมจากการติดเครื่องมือประมงโดยบังเอิญได้อย่างเป็นรูปธรรม ภายใต้หลักการการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในการอนุรักษ์และการบริหารจัดการ เพื่อปกป้องคุ้มครองสัตว์ทะเลเลี้ยงลูกด้วยนมให้เกิดความยั่งยืนในประเทศไทย เป็นไปตามหลักสากลและพันธกรณีระหว่างประเทศ ตลอดจนเงื่อนไขทางการค้าของประเทศคู่ค้าที่สำคัญ โดยสามารถสร้างความเชื่อมั่นให้กับประเทศคู่ค้าได้ว่าสินค้าประมงของประเทศไทยไม่ได้มาจากเครื่องมือประมงที่มีความเสี่ยงหรือส่งผลกระทบต่อสัตว์ทะเลเลี้ยงลูกด้วยนม

2. วัตถุประสงค์

2.1 ติดตามและประเมินสถานภาพและภัยคุกคามที่เกิดจากการประมงที่ส่งผลกระทบต่อสัตว์ทะเลเลี้ยงลูกด้วยนมอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง

2.2 ศึกษาและจัดทำฐานข้อมูลชีววิทยาและนิเวศวิทยาของสัตว์ทะเลเลี้ยงลูกด้วยนมในน่านน้ำไทย และพัฒนาองค์ความรู้ วิธีการ และขีดความสามารถในการอนุรักษ์และบริหารจัดการสัตว์ทะเลเลี้ยงลูกด้วยนม

2.3 กำหนดมาตรการอนุรักษ์และการควบคุมการทำประมงที่สอดคล้องกับกฎระเบียบ ข้อกำหนด และพันธกรณีระหว่างประเทศ

2.4 พัฒนาขีดความสามารถในการบังคับใช้กฎระเบียบและข้อกำหนดทางการประมง และการปฏิบัติตามพันธกรณีระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับสัตว์ทะเลเลี้ยงลูกด้วยนม

2.5 พัฒนาการสื่อสารและการสร้างเครือข่ายการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วนในการบริหารจัดการและการอนุรักษ์สัตว์ทะเลเลี้ยงลูกด้วยนม

3. สถานภาพทรัพยากรสัตว์ทะเลเลี้ยงลูกด้วยนมในประเทศไทย

3.1 ชนิดของสัตว์ทะเลเลี้ยงลูกด้วยนมที่พบในน่านน้ำไทย

กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง (2557) ได้จัดทำคู่มือการจำแนกชนิดสัตว์ทะเลเลี้ยงลูกด้วยนมและเต่าทะเลในประเทศไทย ซึ่งปัจจุบันประเทศไทยพบสัตว์ทะเลเลี้ยงลูกด้วยนม (Marine mammals) ทั้งหมด 28 ชนิด เป็นโลมาและวาฬ 27 ชนิด และพบพะยูน 1 ชนิด รายชื่อชนิดพันธุ์ที่พบในประเทศไทยแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ชนิดพันธุ์สัตว์ทะเลเลี้ยงลูกด้วยนมที่พบในน่านน้ำไทย

ชื่อไทย (Thai name)	ชื่อสามัญ (English name)	ชื่อวิทยาศาสตร์ (Scientific name)
วาฬสีน้ำเงิน	Blue whale	<i>Balaenoptera musculus</i>
วาฬฟิน	Fin whale	<i>Balaenoptera physalus</i>
วาฬบรูด้า	Bryde's whale	<i>Balaenoptera edeni</i>
วาฬโอมูระ	Omura's whale	<i>Balaenoptera omurai</i>
วาฬหลังค่อม	Humpback Whale	<i>Megaptera novaeangliae</i>
วาฬหัวทุย	Sperm whale	<i>Physeter macrocephalus</i>
วาฬหัวทุยเล็ก	Pygmy Sperm whale	<i>Kogia breviceps</i>
วาฬหัวทุยแคระ	Dwarf Sperm whale	<i>Kogia sima</i>
วาฬคุเวียร์	Cuvier's Beaked whale	<i>Ziphius cavirostris</i>
วาฬเบลนวิลล์	Blainville's Beaked whale	<i>Mesoplodon densirostris</i>
วาฬฟันสองซี่	Ginkgo-toothed beaked whale	<i>Mesoplodon ginkgodens</i>
วาฬเพชฌฆาต	Killer whale	<i>Orcinus orca</i>
วาฬเพชฌฆาตดำ	False killer whale	<i>Pseudorca crassidens</i>
วาฬเพชฌฆาตเล็ก	Pygmy killer whale	<i>Feresa attenuata</i>

ตารางที่ 1 ชนิดพันธุ์สัตว์ทะเลเลี้ยงลูกด้วยนมที่พบในน่านน้ำไทย (ต่อ)

ชื่อไทย (Thai name)	ชื่อสามัญ (English name)	ชื่อวิทยาศาสตร์ (Scientific name)
วาฬน้ำร่องครีบสั้น	Short-finned pilot whale	<i>Globicephala macrorhynchus</i>
วาฬหัวแตงโม	Melon-headed whale	<i>Peponocephala electra</i>
โลมาหลังโหนก, โลมาเผือก	Indo-Pacific humpback dolphin	<i>Sousa chinensis</i>
โลมาปากขวด	Indo-Pacific bottlenose dolphin	<i>Tursiops aduncus</i>
โลมาฟันห่าง	Rough-toothed dolphin	<i>Steno bredanensis</i>
โลมาปากยาว	Long-beaked common dolphin	<i>Delphinus capensis</i>
โลมากระโดด	Spinner dolphin	<i>Stenella longirostris</i>
โลมาลายแถบ	Striped dolphin	<i>Stenella coeruleoalba</i>
โลมาลายจุด	Pantropical spotted dolphin	<i>Stenella attenuata</i>
โลมาฟราเซอร์	Fraser's dolphin	<i>Lagenodelphis hosei</i>
โลมาริสโซ	Risso's dolphin	<i>Grampus griseus</i>
โลมาอिरวดี, โลมาหัวบาตร	Irrawaddy dolphin	<i>Orcaella brevirostris</i>
โลมาหัวบาตรหลังเรียบ	Finless porpoise	<i>Neophocaena phocaenoides</i>
พะยูน	Dugong	<i>Dugong dugon</i>

ทั้งนี้ หากพิจารณาตามแหล่งที่อยู่อาศัยจะสามารถแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่

1) กลุ่มของชนิดที่อาศัยอยู่บริเวณชายฝั่ง (Coastal species) ซึ่งเป็นกลุ่มที่สามารถพบเห็นได้บ่อยครั้งในธรรมชาติโดยเฉพาะผู้ที่ทำการประมงและเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่ง และในบางพื้นที่ยังเป็นกลุ่มที่อาศัยอยู่ประจำถิ่น (Resident) ชนิดที่พบอาศัยอยู่บริเวณชายฝั่งของประเทศไทย ได้แก่ พะยูน โลมาหลังโหนก โลมาปากขวด โลมาอिरวดี และโลมาหัวบาตรหลังเรียบ กลุ่มที่อาศัยอยู่บริเวณชายฝั่งบางชนิดมีแหล่งอาศัยอยู่ประจำที่ ทำให้มีการใช้ประโยชน์ในการท่องเที่ยวสร้างรายได้ให้กับชุมชนท้องถิ่น

2) กลุ่มของชนิดที่อาศัยอยู่ในทะเลเปิด (Offshore species) โดยชนิดที่พบในประเทศไทยส่วนใหญ่เป็นการเข้ามาเกยตื้นบริเวณชายฝั่ง มีโอกาสพบเห็นในธรรมชาติน้อยมากและพบเพียงบางชนิดเท่านั้น สำหรับชนิดที่พบอาศัยอยู่ในทะเลเปิด ได้แก่ วาฬสีน้ำเงิน วาฬฟิน วาฬหลังค่อม วาฬบรูด้า วาฬโอมูระ วาฬหัวทุย วาฬหัวทุยเล็ก วาฬหัวทุยแคระ วาฬฟันสองซี่ วาฬคูเวียร์ วาฬเพชฌฆาต วาฬเพชฌฆาตดำ วาฬเพชฌฆาตเล็ก วาฬน้ำร่องครีบสั้น วาฬหัวแตงโม โลมาฟันห่าง โลมาปากยาว โลมากระโดด โลมาลายแถบ โลมาลายจุด โลมาฟราเซอร์ และโลมาริสโซ โลมาและวาฬเหล่านี้บางชนิดมีการเดินทางและแหล่งอาศัยค่อนข้างกว้าง มักรวมกันเป็นฝูงใหญ่และมีการอพยพย้ายถิ่นตามฤดูกาลเพื่อหาแหล่งอาหาร ผสมพันธุ์ และออกลูก

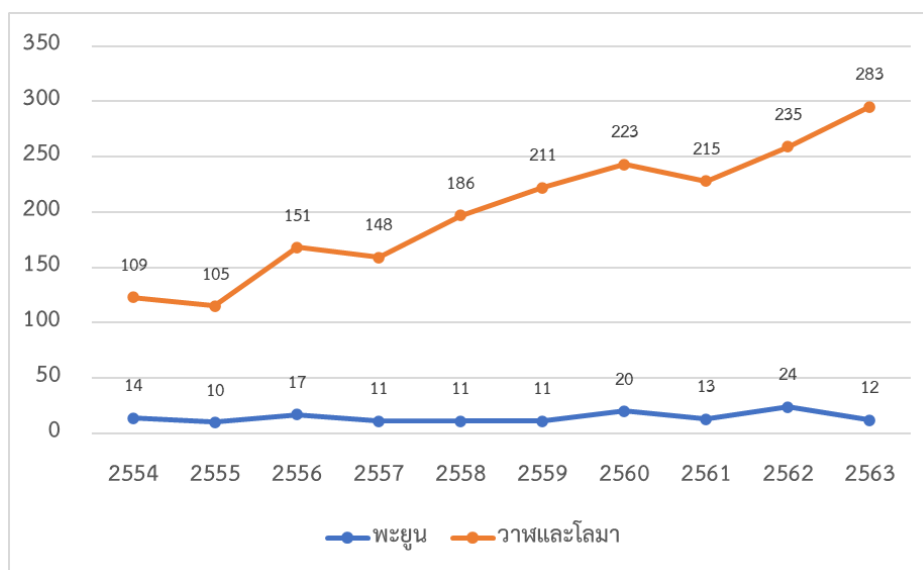
3.2 การประเมินทรัพยากรสัตว์ทะเลเลี้ยงลูกด้วยนม

ประเทศไทย โดยกรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง (2562) ดำเนินการสำรวจ ประเมินทรัพยากรสัตว์ทะเลเลี้ยงลูกด้วยนมในปีงบประมาณ พ.ศ. 2561 - 2562 โดยประมาณจำนวนสัตว์ทะเลเลี้ยงลูกด้วยนมจากการ

สำรวจทางเรือ การพบเห็น การสัมภาษณ์ การนับโดยตรง ประเมินโดยใช้ภาพถ่าย และเทคนิคการจำแนกอัตลักษณ์จากภาพถ่าย (Photo ID) รวมถึงการประเมินจำนวนประชากรจากสถิติการเกยตื้น การประเมินประชากรโลมาและวาฬที่ผ่านมาเป็นการประเมินโดยใช้ข้อมูลจากการสำรวจในพื้นที่ที่สำคัญ (Hot spot) และมีประชากรโลมาและวาฬประจำถิ่นเป็นหลัก จึงไม่ครอบคลุมพื้นที่การแพร่กระจายทั้งหมด ในปีงบประมาณ 2563 จึงใช้วิธีการประเมินจำนวนประชากรแบบใหม่ (Re-estimated) ซึ่งมีแนวทางการประเมินโดยใช้ข้อมูลจากการสำรวจในพื้นที่สำคัญร่วมกับข้อมูลพื้นที่การแพร่กระจายของแต่ละชนิดคือรวมข้อมูลจากพื้นที่การพบเห็นและพื้นที่การเกยตื้นมาใช้ประเมินจำนวนประชากรสำหรับกลุ่มโลมาและวาฬใกล้ฝั่ง ซึ่งสามารถประมาณจำนวนประชากรสัตว์ทะเลเลี้ยงลูกด้วยนมใกล้ฝั่งในปีงบประมาณ 2563 ได้ประมาณ 3,280 ตัว เป็นพะยูนจำนวน 255 ตัว โดยพบพะยูนที่ฝั่งอ่าวไทยเฉลี่ย 32 ตัว และฝั่งอันดามันเฉลี่ย 223 ตัว ซึ่งจังหวัดตรังเป็นแหล่งประชากรพะยูนที่ใหญ่ที่สุดในประเทศไทย สำหรับกลุ่มวาฬและโลมาสำรวจพบประมาณ 3,025 ตัว โดยพบที่ฝั่งอ่าวไทยมากกว่าฝั่งทะเลอันดามัน ประมาณ 2 เท่า กลุ่มโลมาที่มีจำนวนมากที่สุด คือ โลมาอิรวดี รองลงมา คือ โลมาหัวบาตรหลังเรียบ โลมาหลังโหนก โลมากลุ่มสตีเนลลา และโลมาปากขวด วาฬเพชฌฆาตดำ และวาฬบรูด้า ตามลำดับ

3.3 สถิติการเกยตื้นสัตว์ทะเลเลี้ยงลูกด้วยนมในประเทศไทย

ระหว่างปี พ.ศ. 2554 - 2563 กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งได้ติดตามและเก็บรวบรวมสถิติการเกยตื้นของสัตว์ทะเลเลี้ยงลูกด้วยนมเพื่อช่วยชีวิตและเพิ่มอัตราการรอดของสัตว์ที่เกยตื้นเจ็บป่วยตามธรรมชาติ รวมถึงได้พัฒนาเทคโนโลยีเพื่อช่วยชีวิต อนุบาล และฟื้นฟูทรัพยากรสัตว์ทะเลเลี้ยงลูกด้วยนมด้วย โดยสถิติการเกยตื้นในช่วง 10 ปีที่ผ่านมา พบว่า มีสัตว์ทะเลเลี้ยงลูกด้วยนมเกยตื้นทั้งหมด 2,009 ตัว แบ่งเป็นพะยูนจำนวน 143 ตัว และกลุ่มโลมาและวาฬ จำนวน 1,866 ตัว ทั้งนี้สัตว์ทะเลเลี้ยงลูกด้วยนมที่พบเกยตื้นในปี 2563 ส่วนใหญ่จะเสียชีวิตมาแล้วเมื่อได้รับแจ้งการเกยตื้น โดยโลมาและวาฬมีส่วนของการเกยตื้นแบบเสียชีวิตหรือเป็นซากย่อยละ 94 และพะยูนมีส่วนของการเกยตื้นแบบเสียชีวิตหรือเป็นซากย่อยละ 95 จากสถิติการเกยตื้นของสัตว์ทะเลเลี้ยงลูกด้วยนม 5 ปีล่าสุดที่ผ่านมา พบว่าการเกยตื้นของพะยูนมีแนวโน้มไม่คงที่ ในขณะที่การเกยตื้นของโลมาและวาฬมีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้นทุกปี (รูปที่ 1)

รูปที่ 1 สถิติการเกยตื้นของสัตว์ทะเลเลี้ยงลูกด้วยนมระหว่างปี 2554 - 2563

ในปีงบประมาณ 2563 มีการเกยตื้นของพะยูน 12 ตัว ซึ่งส่วนใหญ่ร้อยละ 33 มีอาการป่วยทำให้เกิดการเกยตื้น ซึ่งส่วนใหญ่เกิดจากความผิดปกติของระบบทางเดินอาหาร และระบบทางเดินหายใจ สาเหตุจากการถูกกระแทกด้วยของแข็งร้อยละ 17 จากการติดเครื่องมือประมงร้อยละ 17 ลูกพะยูนพลัดหลงจากแม่ร้อยละ 16 และสาเหตุจากขยะทะเลร้อยละ 17

สำหรับการเกยตื้นของโลมาและวาฬในปีงบประมาณ 2563 มีจำนวนการเกยตื้นทั้งหมด 283 ตัว ส่วนใหญ่มีสาเหตุมาจากการป่วยตามธรรมชาติร้อยละ 45 และการติดเครื่องมือประมงร้อยละ 28 นอกจากนี้ยังเกิดจากสาเหตุอื่น ๆ ร้อยละ 24 เช่น การถูกฉลามกัด หลงทิศทาง และสาเหตุจากขยะทะเล ร้อยละ 3 เป็นต้น

กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งให้ความสำคัญกับการช่วยเหลือสัตว์ทะเลหายากเกยตื้น ซึ่งรวมถึงพะยูน โลมา วาฬ และเต่าทะเล โดยมีการจัดตั้งศูนย์ช่วยชีวิตสัตว์ทะเลหายาก ซึ่งมีบุคลากรด้านสัตวแพทย์ นักวิชาการทางทะเล และอุปกรณ์ทางการแพทย์จำนวน 5 แห่ง ครอบคลุมพื้นที่ชายฝั่งทะเลทั้งหมดของประเทศไทย การทำงานช่วยเหลือสัตว์ทะเลหายากยังเป็นการทำงานร่วมกับเครือข่ายทางทะเลและชายฝั่ง ซึ่งผ่านการอบรมหลักสูตรการช่วยเหลือสัตว์ทะเลหายาก ซึ่งปัจจุบันมีจำนวนอาสาสมัครมากกว่า 500 คน

3.4 เครื่องมือประมงที่ถูกประเมินว่าส่งผลกระทบต่อทรัพยากรสัตว์ทะเลเสี่ยงลูกด้วยนม

องค์การบริหารมหาสมุทรและชั้นบรรยากาศแห่งชาติของสหรัฐอเมริกา (National Oceanic and Atmospheric Administration: NOAA) ได้ประเมินข้อมูลผลกระทบด้านการประมงต่อทรัพยากรสัตว์ทะเลเสี่ยงลูกด้วยนม จากรายงานที่จัดส่งโดยกรมประมงและกรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง ซึ่งสหรัฐอเมริกาได้ประกาศบัญชีรายชื่อผู้ส่งออกสินค้าประมงต่างประเทศ (List of Foreign Fisheries: LOFF) ปี 2020 ใน Federal Register โดยเฉพาะส่วนที่เกี่ยวข้องกับการค้าผลิตภัณฑ์สัตว์น้ำที่ส่งไปจากประเทศไทย ผลการประเมินพบว่าเครื่องมือประมงของประเทศไทย จำนวน 11 เครื่องมือ ที่มีความเสี่ยงที่จะเกิดผลกระทบกับสัตว์ทะเลเสี่ยงลูกด้วยนม

ในปี 2564 คณะกรรมการนโยบายการประมงแห่งชาติ ได้แต่งตั้งคณะอนุกรรมการและคณะกรรมการเฉพาะกิจเพื่อแก้ไขปัญหาผลกระทบของการทำประมงต่อสัตว์ทะเลเสี่ยงลูกด้วยนม จำนวน 3 คณะ เพื่อดำเนินการทั้งในด้านวิชาการ การแก้ไขปัญหา รวมถึงการจัดทำข้อมูลเพื่อบันทึกในระบบ International Affairs Information Capture and Reporting System: IAICRS ภายในวันที่ ๓๐ พฤศจิกายน ๒๕๖๔ เพื่อใช้ในการพิจารณาเปรียบเทียบมาตรฐาน (Comparability finding) ของสหรัฐอเมริกา โดยได้ปรับปรุงข้อมูลจากจำนวน 11 เครื่องมือ เป็น 16 เครื่องมือ ซึ่งเป็นการจำแนกชนิดเครื่องมือประมงที่มีความเสี่ยงต่ำหรืออาจจะไม่ส่งผลกระทบต่อสัตว์ทะเลเสี่ยงลูกด้วยนมออกมา เพื่อลดผลกระทบต่อสัตว์น้ำที่ได้จากเครื่องมือประมงนั้น ให้สามารถส่งออกไปยังสหรัฐอเมริกาได้ ดังนี้

- 1) เครื่องมือประมงอวนลากคู่ (Pair - trawl)
- 2) เครื่องมือประมงอวนลากแผ่นตะเฆ่ (Otter board trawl)
- 3) เครื่องมือประมงอวนลากคานถ่าง (Beam trawl)
- 4) เครื่องมือประมงอวนล้อม (Purse seine)
- 5) เครื่องมืออวนล้อมปลากระตัก (Anchovy Purse seine)
- 6) เครื่องมือประมงอวนลอย (Gill net)
- 7) เครื่องมือประมงอวนลอยสามชั้น (Trammel)

- 8) เครื่องมือเบ็ดราว (Long line)
- 9) เครื่องมือประมงอวนรุนเคย (Push net)
- 10) เครื่องมือลอบหมึกสาย (Octopus trap)
- 11) เครื่องมือลอบหมึกหอม (Squid pot)
- 12) เครื่องมือลอบปู (Crab trap)
- 13) เครื่องมือลอบปลา (Fish trap)
- 14) เครื่องมือลอบปลาทรายแดง (Threadfin breams trap)
- 15) เครื่องมืออวนลาก SIOFA (Trawls)
- 16) เครื่องมือเบ็ดตกปลา (Demersal fishes nei; Hooks and lines)

4. การอนุรักษ์และบริหารจัดการสัตว์ทะเลเลี้ยงลูกด้วยนม

4.1 การจัดสถานภาพสัตว์ทะเลเลี้ยงลูกด้วยนม

4.1.1 สถานภาพสัตว์ทะเลเลี้ยงลูกด้วยนมตาม IUCN Red List

องค์การระหว่างประเทศเพื่อการอนุรักษ์ธรรมชาติ (International Union for Conservation of Nature: IUCN) ได้ดำเนินการประเมินสถานภาพพืชและสัตว์ชนิดพันธุ์ต่าง ๆ ทั่วโลก โดยสัตว์ทะเลเลี้ยงลูกด้วยนมในน่านไทยมีบางชนิดพันธุ์ที่ได้รับการประเมินสถานภาพใน IUCN Red List ว่าเป็นชนิดพันธุ์ที่ถูคุกคาม และมีแนวโน้มใกล้สูญพันธุ์ โดยพบว่ามีวาฬ โลมา และพะยูน 7 ชนิดที่มีสถานะถูกคุกคาม ดังนี้

- 1) ชนิดพันธุ์ที่ใกล้สูญพันธุ์ (Endangered: EN) จำนวน 2 ชนิด ได้แก่ วาฬสีน้ำเงิน (*Balaenoptera musculus*) และโลมาอิรวดี (*Orcaella brevirostris*)
- 2) ชนิดพันธุ์ที่มีแนวโน้มใกล้สูญพันธุ์ (Vulnerable: VU) จำนวน 5 ชนิด ได้แก่ วาฬฟิน (*Balaenoptera physalus*) วาฬหัวทุย (*Physeter macrocephalus*) โลมาหลังโหนด (*Sousa chinensis*) โลมาหัวบาตรหลังเรียบ (*Neophocaena phocaenoides*) และพะยูน (*Dugong dugon*)

สำหรับอีก 21 ชนิดที่เหลือมีสถานภาพใกล้ถูกคุกคาม (Near threatened: NT) 2 ชนิด กลุ่มที่เป็นกังวลน้อยที่สุด (Least concern: LC) 16 ชนิด และกลุ่มที่ข้อมูลไม่เพียงพอ (Data deficient: DD) 3 ชนิด อย่างไรก็ตาม การรายงานสถานภาพสัตว์ทะเลเลี้ยงลูกด้วยนมโดย IUCN เป็นการประเมินสถานภาพจากจำนวนประชากรสัตว์กลุ่มดังกล่าวในระดับโลก ข้อมูลดังกล่าวจึงอาจไม่สามารถสะท้อนถึงสถานภาพการถูกคุกคามในระดับประเทศได้อย่างเหมาะสม

4.1.2 สถานภาพสัตว์ทะเลเลี้ยงลูกด้วยนมในประเทศไทยที่ถูกขึ้นบัญชีแนบท้ายของ CITES

ตามบัญชีแนบท้ายอนุสัญญาว่าด้วยการค้าระหว่างประเทศซึ่งชนิดสัตว์ป่าและพืชป่าที่ใกล้สูญพันธุ์ (The Convention on International Trade in Endangered Species of Wild Fauna and Flora) ฉบับล่าสุด (มิถุนายน 2564) มีสัตว์ทะเลเลี้ยงลูกด้วยนม 9 ชนิดที่ถูกพิจารณาให้ขึ้นแนบท้ายบัญชีที่ 1 ของอนุสัญญานี้ ได้แก่ วาฬสีน้ำเงิน วาฬฟิน วาฬบรูด้า วาฬโอมูระ วาฬหลังค่อม วาฬหัวทุย โลมาอิรวดี โลมาหัวบาตรหลังเรียบ และพะยูน สำหรับบัญชีที่ 2 และ 3 ไม่มีชนิดพันธุ์สัตว์ทะเลเลี้ยงลูกในประเทศไทยที่ถูกพิจารณาขึ้นบัญชี

4.1.3 สถานภาพสัตว์ทะเลเลี้ยงลูกด้วยนมตามกฎหมายไทย

ตามพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2562 ที่ได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เมื่อวันที่ 29 พฤษภาคม 2562 เพื่อเป็นการปรับปรุงกฎหมายว่าด้วยการสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า ได้ประกาศให้สัตว์ทะเลเลี้ยงลูกด้วยนม 3 ชนิด ประกอบด้วย พะยูนหรือหมู่น้ำ (*Dugong dugon*) วาฬบรูด้า (*Balaenoptera edeni*) และวาฬโอมูระ (*Balaenoptera omurai*) เป็นสัตว์ป่าสงวน ในกลุ่มสัตว์ป่าจำพวกสัตว์ทะเลเลี้ยงลูกด้วยนม ในส่วนของวาฬและโลมาชนิดอื่น ๆ อีก 21 ชนิด ได้ถูกประกาศให้เป็นสัตว์ป่าคุ้มครอง ในกลุ่มสัตว์ป่าจำพวกสัตว์ทะเลเลี้ยงลูกด้วยนม ตามกฎกระทรวงกำหนดให้สัตว์ป่าบางชนิดเป็นสัตว์ป่าคุ้มครอง พ.ศ. 2546 ทั้งนี้มีสัตว์ทะเลเลี้ยงลูกด้วยนมอีก 4 ชนิด ที่ยังไม่ถูกขึ้นบัญชีเป็นสัตว์ป่าสงวนหรือสัตว์ป่าคุ้มครองตามกฎหมายไทย ได้แก่ วาฬสีน้ำเงิน วาฬหลังค่อม วาฬเบลนวิลล์ และโลมาริสโซ

4.2 กฎหมายและมาตรการที่เกี่ยวกับการบริหารจัดการสัตว์ทะเลเลี้ยงลูกด้วยนม

4.2.1 กฎหมายและมาตรการที่เกี่ยวกับการบริหารจัดการสัตว์ทะเลเลี้ยงลูกด้วยนมของประเทศไทย

ประเทศไทยได้บังคับใช้กฎหมายหลายฉบับในการดำเนินการบริหารจัดการทรัพยากรประมง ซึ่งมีทั้งกฎหมายที่มีผลทางตรงและทางอ้อมต่อการบริหารจัดการและจัดการอนุรักษ์ทรัพยากรประมง โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อการใช้ประโยชน์ทรัพยากรสัตว์น้ำรวมถึงทรัพยากรสัตว์ทะเลเลี้ยงลูกด้วยนมอย่างยั่งยืน สำหรับกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ได้แก่

1) พระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2562 ซึ่งมีการขึ้นบัญชีพะยูนหรือหมู่น้ำ วาฬบรูด้า และวาฬโอมูระ เป็นสัตว์ป่าสงวน และขึ้นบัญชีวาฬและโลมาชนิดอื่น ๆ อีก 21 ชนิด เป็นสัตว์ป่าคุ้มครอง

2) พระราชกำหนดการประมง พ.ศ. 2558 และพระราชกำหนดการประมง (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2560 (ฉบับแก้ไข) ซึ่งมีการแก้ไขปรับปรุงพระราชบัญญัติการประมง พ.ศ. 2490 ให้สอดคล้องกับหลักการบริหารทรัพยากรประมงระดับสากล และสถานการณ์การประมงที่เปลี่ยนแปลงไป โดยมีมาตรการติดตาม ควบคุม และเฝ้าระวังเรือประมงไทยที่ทำการประมงในน่านน้ำไทยและนอกลำน้ำไทย เพื่อป้องกันมิให้มีการทำการประมงโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย และบริหารจัดการการทำประมงให้สอดคล้องกับกำลังผลิตสูงสุดของธรรมชาติ โดยกำหนดแนวทางในการอนุรักษ์และบริหารจัดการแหล่งทรัพยากรประมงและสัตว์น้ำในน่านน้ำไทยให้สามารถใช้ประโยชน์ได้อย่างยั่งยืน ในส่วนของการอนุรักษ์พะยูน วาฬและโลมา ได้มีประกาศกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เรื่อง กำหนดชนิดสัตว์น้ำที่เลี้ยงลูกด้วยนม สัตว์น้ำที่หายากหรือใกล้สูญพันธุ์ที่ห้ามจับหรือนำขึ้นเรือประมง พ.ศ. 2559 ซึ่งมีพะยูน โลมาและวาฬทุกชนิดในอันดับ (Order) Cetacea ซึ่งเป็นสัตว์น้ำในลำดับที่ 2 และ 3 ในบัญชีรายชื่อของประกาศฉบับดังกล่าวภายใต้มาตรา 66 ของพระราชกำหนดการประมง

3) พระราชบัญญัติส่งเสริมการบริหารจัดการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง พ.ศ. 2558 ตามมาตรา 3 กำหนดให้คำว่า “ทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง” หมายความว่ารวมถึงสัตว์ทะเล ดังนั้นสัตว์ทะเลเลี้ยงลูกด้วยนมจึงได้รับความคุ้มครองตามพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าวด้วย โดยที่มาตรา 17 มาตรา 20 มาตรา 22 และมาตรา 23 ของกฎหมายดังกล่าว บัญญัติขึ้นเพื่อการคุ้มครองทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง ซึ่งให้อำนาจในการกำหนดมาตรการเพื่อการสงวน การอนุรักษ์ การฟื้นฟู และการใช้ประโยชน์ทรัพยากร รวมถึงการประกาศพื้นที่คุ้มครองซึ่งส่งผลให้แหล่งอาศัยของสัตว์ทะเลเลี้ยงลูกด้วยนมได้รับความคุ้มครองเพื่อคงความสมบูรณ์ของพื้นที่ตามธรรมชาติ

4) พระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. 2562 เป็นกฎหมายที่ส่งผลต่อการคุ้มครองถิ่นอาศัยของสัตว์ทะเลเลี้ยงลูกด้วยนมที่อาศัยอยู่ในเขตอุทยานแห่งชาติทางทะเล และที่มีเขตติดต่อกับแนวชายฝั่งซึ่งห้ามทำการประมง ปัจจุบันมีอุทยานแห่งชาติครอบคลุมพื้นที่ทางทะเลฝั่งอ่าวไทยและทะเลอันดามัน จำนวน 24 แห่ง และพื้นที่ที่อยู่ระหว่างประกาศเป็นเขตอุทยานแห่งชาติอีก 2 แห่ง คิดเป็นพื้นที่ทางทะเลรวมมากกว่า 4,000 ตารางกิโลเมตร

5) พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 เป็นกฎหมายที่สามารถนำมาใช้เป็นเครื่องมือในการป้องกันหรือยับยั้งการดำเนินการตามโครงการหรือกิจกรรมที่อาจมีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ซึ่งส่งผลต่อการคุ้มครองถิ่นอาศัยของสัตว์ทะเลเลี้ยงลูกด้วยนมในเขตพื้นที่ของมาตรการคุ้มครองสิ่งแวดล้อม ในสถานที่และช่วงระยะเวลาที่กำหนด

4.2.2 พันธกรณีระหว่างประเทศที่เกี่ยวกับการบริหารจัดการสัตว์ทะเลเลี้ยงลูกด้วยนม

ประเทศไทยปฏิบัติตามกฎหมายระหว่างประเทศ กฎและระเบียบสากลต่าง ๆ ทั้งที่มีผลผูกพันทางกฎหมายและไม่มีผลผูกพันทางกฎหมายหลายฉบับที่ได้ให้สัตยาบันสาร และภาคยานุวัติไว้เพื่อการอนุรักษ์และบริหารจัดการทรัพยากรสัตว์ทะเลเลี้ยงลูกด้วยนม ได้แก่

1) อนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยกฎหมายทะเล ค.ศ. 1982 (United Nation Convention on the Law of the Sea)

2) ความตกลงสหประชาชาติว่าด้วยการปฏิบัติตามบทบัญญัติของอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยกฎหมายทะเล ฉบับลงวันที่ 10 ธันวาคม ค.ศ. 1982

3) ความตกลงว่าด้วยมาตรการของรัฐเจ้าของท่า (Port State Measure Agreement: PSMA)

4) ความตกลงว่าด้วยการส่งเสริมการปฏิบัติตามมาตรการด้านการอนุรักษ์และการจัดการระหว่างประเทศสำหรับเรือประมงในทะเลหลวง และความตกลงกำหนดความรับผิดชอบของรัฐเจ้าของธงสำหรับเรือประมงที่ทำการประมงในทะเลหลวง

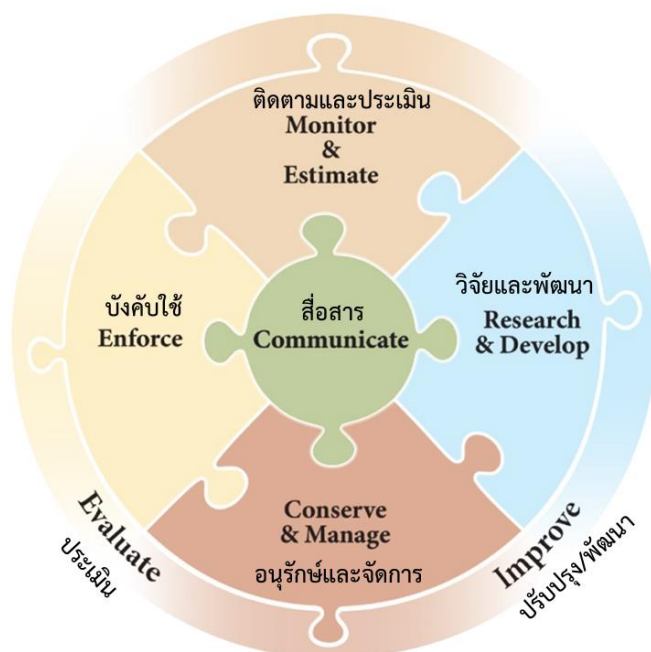
5) องค์การจัดการประมงระดับภูมิภาค (Regional Fisheries Management Organization: RFMOs ประเทศไทยเป็นสมาชิกขององค์การจัดการประมงระดับภูมิภาคหลายองค์การ ได้แก่ IOTC และ SIOFA รวมทั้งเป็นประเทศที่มิใช่สมาชิกแต่ให้ความร่วมมือของ WCPFC นอกจากนี้ ยังมีตราสารที่ไม่มีผลผูกพันทางกฎหมาย และตราสารระหว่างประเทศด้านอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งประเทศไทยจำเป็นต้องให้ความร่วมมือและดำเนินการบริหารจัดการทรัพยากรประมงให้สอดคล้องอีกด้วย ได้แก่

- จรรยาบรรณในการทำการประมงอย่างรับผิดชอบ (Code of Conduct for Responsible Fisheries: CCRF)
- อนุสัญญาว่าด้วยการค้าระหว่างประเทศซึ่งชนิดสัตว์ป่าและพืชป่าที่ใกล้สูญพันธุ์ (Convention on International Trade in Endangered Species of Wild Fauna and Flora: CITES)
- อนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพ (Convention on Biological Diversity: CBD)
- อนุสัญญาว่าด้วยการอนุรักษ์ชนิดพันธุ์สัตว์ป่าที่อพยพย้ายถิ่น (Convention on the Conservation of Migratory Species of Wild Animals: CMS)

- สหภาพสากลเพื่อการอนุรักษ์ธรรมชาติและทรัพยากรธรรมชาติ (International Union for Conservation of Nature and Natural Resources: IUCN) เป็นองค์กรระหว่างประเทศที่มีภารกิจหนึ่งในการอนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพ

5. แผนปฏิบัติการระดับชาติเพื่อการอนุรักษ์และบริหารจัดการสัตว์ทะเลเลี้ยงลูกด้วยนม พ.ศ. 2566-2570

จากการเก็บข้อมูลสถิติการตายของสัตว์ทะเลเลี้ยงลูกด้วยนม พบว่า ปัญหาหนึ่งที่สำคัญของการบาดเจ็บและตายของสัตว์ทะเลเลี้ยงลูกด้วยนม ในปี 2563 มีสาเหตุมาจากการทำประมง ดังนั้นแผนปฏิบัติการแห่งชาติในช่วง 5 ปีแรก จึงมุ่งเน้นไปในการป้องกันและลดการจับสัตว์ทะเลเลี้ยงลูกด้วยนมจากการทำประมงควบคู่ไปกับมาตรการอนุรักษ์อื่น ๆ รวมถึงการเสนอออกกฎหมาย ระเบียบที่เกี่ยวข้องเพื่อให้การดำเนินการสามารถปฏิบัติได้จริง ซึ่งแผนปฏิบัติการฉบับนี้จัดทำขึ้นตาม FAO Technical Guidelines For Responsible Fisheries ในส่วนของ Fishing Operations หัวข้อที่ 4 “Guidelines to Prevent and Reduce Bycatch of Marine Mammals in Capture Fisheries 2021” และนำกรอบการดำเนินงานของแผนปฏิบัติการขององค์การบริหารมหาสมุทรและชั้นบรรยากาศแห่งชาติของสหรัฐอเมริกา (National Oceanic and Atmospheric Administration: NOAA) ด้านกลยุทธ์การลดการจับสัตว์น้ำพลอยจับได้ (National Bycatch Reduction Strategy Implementation Plan) ฉบับปี 2016 และปี 2020 มาเป็นกลยุทธ์ในการจัดทำแผนปฏิบัติการแห่งชาติเพื่อการอนุรักษ์และบริหารจัดการสัตว์ทะเลเลี้ยงลูกด้วยนม พ.ศ. 2566 - 2570 ของประเทศไทย โดยที่แผนปฏิบัติการแห่งชาติฯ ของไทยฉบับนี้ประกอบไปด้วย 5 กลยุทธ์ (รูปที่ 2) พร้อมแผนงานและโครงการระยะสั้นที่กำหนดให้ดำเนินการให้สำเร็จภายในปี 2566 แผนระยะกลางที่กำหนดให้ดำเนินการให้สำเร็จภายใน 2567 และแผนระยะยาวที่กำหนดให้ดำเนินการให้สำเร็จภายใน 2570 นอกจากนี้ยังระบุถึงงานต่อเนื่องที่ต้องดำเนินการตลอดระยะเวลาของแผนฯ เพื่อประสิทธิภาพของการอนุรักษ์และจัดการสัตว์ทะเลเลี้ยงลูกด้วยนม ซึ่งรวมถึงงานประเมินและปรับปรุงแนวทางการดำเนินงานในแต่ละกลยุทธ์ด้วย รายละเอียดดังนี้

รูปที่ 2 กรอบการดำเนินงานของแผนปฏิบัติการแห่งชาติด้านกลยุทธ์การลดการจับสัตว์น้ำพลอยจับได้

(NOAA, 2016)

กลยุทธ์ที่ 1 การติดตามและประเมิน (Monitor and Estimate)

แผนงานที่ 1 การใช้เทคโนโลยีและพัฒนาเทคนิคการสำรวจติดตามและประเมินจำนวนสัตว์ทะเลเลี้ยงลูกด้วยนม

โครงการที่ 1 การจัดประชุมและการจัดทำรายงานสถานการณ์สัตว์ทะเลเลี้ยงลูกด้วยนม

เป้าหมาย: เพื่อจัดทำรายงานสถานการณ์สัตว์ทะเลเลี้ยงลูกด้วยนม

ตัวชี้วัด: รายงานสถานการณ์สัตว์ทะเลเลี้ยงลูกด้วยนม จำนวน 1 ฉบับ

งบประมาณ: 600,000 บาท

หน่วยงานหลัก: กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง

หน่วยงานสนับสนุน: กรมประมง/ กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช / สถาบันการศึกษา

โครงการที่ 2 การทบทวนเทคนิคการประเมินจำนวนสัตว์ทะเลเลี้ยงลูกด้วยนม

เป้าหมาย: พัฒนาเทคนิคการสำรวจและประเมินจำนวนสัตว์ทะเลเลี้ยงลูกด้วยนมให้มี

มาตรฐานเป็นที่ยอมรับของสากล

ตัวชี้วัด: คู่มือการสำรวจและประเมินจำนวนสัตว์ทะเลเลี้ยงลูกด้วยนม 1 ฉบับ

งบประมาณ: 800,000 บาท

หน่วยงานหลัก: กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง/ กรมประมง

หน่วยงานสนับสนุน: สถาบันการศึกษา

โครงการที่ 3 การจัดทำมาตรฐานการติดตามและประเมินการติดเครื่องมือประมงของสัตว์ทะเลเลี้ยงลูกด้วยนม

เป้าหมาย: มีมาตรฐานการติดตามและประเมินการติดเครื่องมือประมงของสัตว์ทะเล

เลี้ยงลูกด้วยนม

ตัวชี้วัด: คู่มือมาตรฐานการติดตามและประเมินการติดเครื่องมือประมงของสัตว์ทะเล

เลี้ยงลูกด้วยนม 1 ฉบับ

งบประมาณ: 800,000 บาท

หน่วยงานหลัก: กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง/ กรมประมง

หน่วยงานสนับสนุน: สถาบันการศึกษา

โครงการที่ 4 การจัดการประชุมสัตว์ทะเลหายากในระดับภูมิภาค

เป้าหมาย: เพื่อจัดทำรายงานข้อมูลสถานภาพและสถานการณ์สัตว์ทะเลหายากในภูมิภาค

เอเชียตะวันออกเฉียงใต้

ตัวชี้วัด: รายงานสถานภาพและสถานการณ์สัตว์ทะเลหายากในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

จำนวน 1 ฉบับ

งบประมาณ: 1,500,000 บาท

หน่วยงานหลัก: กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง

หน่วยงานสนับสนุน: กรมประมง/ กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช/ สถาบันการศึกษา

โครงการที่ 5 การพัฒนาด้านเทคโนโลยีและเทคนิคการสำรวจติดตามและประเมินจำนวนสัตว์ทะเลเลี้ยงลูกด้วยนม

เป้าหมาย: ปรับปรุงคุณภาพและประสิทธิภาพการสำรวจโดยใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัย

ตัวชี้วัด: 1. ระบบเทคโนโลยีเพื่อการสำรวจติดตามและประเมินจำนวนสัตว์ทะเลเลี้ยงลูกด้วยนม จำนวน 1 ระบบ
2. คู่มือการสำรวจติดตามและประเมินจำนวนสัตว์ทะเลเลี้ยงลูกด้วยนม 1 ฉบับ จำนวน 200 เล่ม

งบประมาณ: 10,000,000 บาท

หน่วยงานหลัก: กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง/ กรมประมง

หน่วยงานสนับสนุน: สถาบันการศึกษา

โครงการที่ 6 จัดทำแผนการประเมินสัตว์ทะเลหายากในเขตทะเลไทยทั้งหมดอย่างเป็นระบบ

เป้าหมาย: เพื่อจัดทำแผนการประเมินสัตว์ทะเลหายากในเขตทะเลไทยทั้งหมดอย่างเป็นระบบ

ตัวชี้วัด: แผนการประเมินสัตว์ทะเลหายากในเขตทะเลไทยทั้งหมดอย่างเป็นระบบ

งบประมาณ: 500,000 บาท

หน่วยงานหลัก: กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง/ กรมประมง

หน่วยงานสนับสนุน: สถาบันการศึกษา

แผนงานที่ 2 การพัฒนาเทคโนโลยีในการติดตามการติดเครื่องมือประมง (Bycatch) ของสัตว์ทะเลเลี้ยงลูกด้วยนม

โครงการที่ 1 ประเมินประสิทธิภาพของเทคโนโลยีในการติดตาม เฝ้าระวัง และลดการติดเครื่องมือประมงโดยบังเอิญ เพื่อติดตามและประเมินการติดเครื่องมือประมงของสัตว์ทะเลเลี้ยงลูกด้วยนม

เป้าหมาย: เทคโนโลยีในการติดตาม เฝ้าระวัง และลดการติดเครื่องมือประมงโดยบังเอิญมีประสิทธิภาพเพื่อลดผลกระทบต่อสัตว์ทะเลเลี้ยงลูกด้วยนม

ตัวชี้วัด: สัตว์ทะเลเลี้ยงลูกด้วยนมมีการบาดเจ็บหรือตายลดลงจากการทำการประมงลดลง
ลดการติดเครื่องมือประมงโดยบังเอิญ

งบประมาณ: 800,000 บาท

หน่วยงานหลัก: กรมประมง

หน่วยงานสนับสนุน: SEAFDEC/ สถาบันการศึกษา

โครงการที่ 2 การพัฒนาเทคโนโลยีลาดตระเวนและเฝ้าระวังระยะไกลเพื่อติดตามและประเมินการติดเครื่องมือประมงของสัตว์ทะเลเลี้ยงลูกด้วยนม

เป้าหมาย: ระบบการลาดตระเวนและเฝ้าระวังในการติดตามและตรวจสอบการทำประมงเพื่อลดการติดเครื่องมือประมงได้มีประสิทธิภาพ

ตัวชี้วัด: มีระบบการลาดตระเวนและเฝ้าระวังติดตามการติดเครื่องมือประมงต่อสัตว์ทะเลเลี้ยงลูกด้วยนม อย่างน้อย 22 จังหวัดชายทะเล

งบประมาณ: 1,000,000 บาท

หน่วยงานหลัก: กรมประมง

หน่วยงานสนับสนุน: SEAFDEC/ สถาบันการศึกษา

งานต่อเนื่อง:

- 1) การสำรวจ ติดตาม และประเมินสถานภาพสัตว์ทะเลเลี้ยงลูกด้วยนม
หน่วยงานหลัก: กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง/ กรมประมง
หน่วยงานสนับสนุน: สถาบันการศึกษา
- 2) การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการติดตาม เฝ้าระวัง และลดการติดเครื่องมือประมง
หน่วยงานหลัก: กรมประมง
- 3) การทบทวนและปรับปรุงการติดตามและประเมินสัตว์ทะเลเลี้ยงลูกด้วยนม
หน่วยงานหลัก: กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง/ กรมประมง
หน่วยงานสนับสนุน: สถาบันการศึกษา

กลยุทธ์ที่ 2 การวิจัยและพัฒนา (Research and Develop)

แผนงานที่ 1 การศึกษาวิจัยเพื่อลดการติดเครื่องมือประมง และการกำหนด Bycatch limit

โครงการที่ 1 การศึกษาเพื่อสร้างแบบจำลองการกำหนดการติดเครื่องมือประมง (Bycatch limit)

เป้าหมาย: เพื่อสร้างแบบจำลองการกำหนดการติดเครื่องมือประมง (Bycatch limit)

ตัวชี้วัด: มีแบบจำลองการกำหนดการติดเครื่องมือประมง (Bycatch limit)

งบประมาณ: 1,500,000 บาท

หน่วยงานหลัก: กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง/ กรมประมง

หน่วยงานสนับสนุน: SEAFDEC/ สถาบันการศึกษา

โครงการที่ 2 ทบทวนและพัฒนาเทคโนโลยีและแบบจำลองเพื่อการลดการติดเครื่องมือประมงของสัตว์ทะเลเลี้ยงลูกด้วยนมที่มีประสิทธิภาพ

เป้าหมาย: เทคโนโลยีและแบบจำลองเพื่อการลดการติดเครื่องมือประมงของสัตว์ทะเลเลี้ยงลูกด้วยนมได้รับการพัฒนาให้มีประสิทธิภาพ

ตัวชี้วัด: มีเทคโนโลยี/อุปกรณ์ และแบบจำลองที่สามารถลดการติดเครื่องมือประมงของสัตว์ทะเลเลี้ยงลูกด้วยนม

งบประมาณ: 3,000,000 บาท

หน่วยงานหลัก: กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง/ กรมประมง

หน่วยงานสนับสนุน: SEAFDEC/ สถาบันการศึกษา

แผนงานที่ 2 การศึกษาชีววิทยาและพฤติกรรมของสัตว์ทะเลเลี้ยงลูกด้วยนมเป้าหมาย

โครงการที่ 1 การจัดหาทุนการวิจัยเพื่อการคุ้มครองสัตว์ทะเลเลี้ยงลูกด้วยนม (Marine Mammal Protection)

เป้าหมาย: เพื่อศึกษาวิจัยการคุ้มครองสัตว์ทะเลเลี้ยงลูกด้วยนม

ตัวชี้วัด: งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จำนวน 1 เรื่องต่อปี

งบประมาณ: 1,000,000 บาทต่อปี

หน่วยงานหลัก: กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง/ กรมประมง

หน่วยงานสนับสนุน: สำนักงานการวิจัยแห่งชาติ (วช.)/

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)/ สถาบันการศึกษา

โครงการที่ 2 การสนับสนุนการใช้เครือข่ายอาสาสมัครในการศึกษาและติดตามสัตว์ทะเลเลี้ยงลูกด้วยนม (Citizen Science) อย่างเป็นระบบผ่านแอปพลิเคชัน/สื่อโซเชียลมีเดีย

เป้าหมาย: เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการ ศึกษาและติดตามสัตว์ทะเลเลี้ยงลูกด้วยนม

ตัวชี้วัด: มีระบบการรายงานข้อมูลสัตว์ทะเลเลี้ยงลูกด้วยนมอย่างน้อย 1 ระบบ

งบประมาณ: 3,000,000 บาท

หน่วยงานหลัก: กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง/ กรมประมง

หน่วยงานสนับสนุน: SEAFDEC/ สถาบันการศึกษา

โครงการที่ 3 การศึกษาชีววิทยา พฤติกรรม และการแพร่กระจายของสัตว์ทะเลเลี้ยงลูกด้วยนมเป้าหมาย

เป้าหมาย: เพื่อการศึกษาชีววิทยา พฤติกรรม และการแพร่กระจายของสัตว์ทะเลเลี้ยงลูกด้วยนม

ตัวชี้วัด: งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จำนวน 5 เรื่องต่อปี

งบประมาณ: 2,000,000 บาทต่อปี

หน่วยงานหลัก: กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง

หน่วยงานสนับสนุน: กรมประมง/ สถาบันการศึกษา

โครงการที่ 4 ศึกษาความเป็นไปได้ในการเพิ่มประชากรสัตว์ทะเลเลี้ยงลูกด้วยนมในธรรมชาติโดยมนุษย์

เป้าหมาย: เพื่อเพิ่มประชากรสัตว์ทะเลเลี้ยงลูกด้วยนม

ตัวชี้วัด: งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จำนวน 1 เรื่องต่อปี

งบประมาณ: 1,000,000 บาทต่อปี

หน่วยงานหลัก: กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง

หน่วยงานสนับสนุน: สถาบันการศึกษา

โครงการที่ 5 การศึกษาสารพันธุกรรมในสิ่งแวดล้อม (Environmental DNA) เพื่อการประเมินสถานภาพประชากรของสัตว์ทะเลเลี้ยงลูกด้วยนม

เป้าหมาย: เพื่อการประเมินสถานภาพประชากรของสัตว์ทะเลเลี้ยงลูกด้วยนม

ตัวชี้วัด: งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จำนวน 1 เรื่องต่อปี

งบประมาณ: 1,000,000 บาทต่อปี

หน่วยงานหลัก: สถาบันการศึกษา

หน่วยงานสนับสนุน: กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง/ กรมประมง

แผนงานที่ 3 ศึกษาวิจัยเพื่อลดอัตราการบาดเจ็บ/เสียชีวิตของสัตว์ทะเลเลี้ยงลูกด้วยนมจากการทำประมง

โครงการที่ 1 ศึกษาวิจัยและพัฒนาการช่วยชีวิตสัตว์ทะเลหายากฉุกเฉิน

เป้าหมาย: เพื่อพัฒนางานวิจัยการช่วยชีวิตสัตว์ทะเลหายาก

ตัวชี้วัด: งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จำนวน 1 เรื่องต่อปี

งบประมาณ: 1,000,000 บาทต่อปี

หน่วยงานหลัก: กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง

หน่วยงานสนับสนุน: สถาบันการศึกษา

โครงการที่ 2 ศึกษาวิจัยเพื่อลดอัตราการเสียชีวิตของสัตว์ทะเลเลี้ยงลูกด้วยนมจากการทำประมง

เป้าหมาย: เพื่อลดอัตราการเสียชีวิตของสัตว์ทะเลเลี้ยงลูกด้วยนมจากการทำประมง

ตัวชี้วัด: งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จำนวน 1 เรื่องต่อปี

งบประมาณ: 1,000,000 บาทต่อปี

หน่วยงานหลัก: กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง

หน่วยงานสนับสนุน: สถาบันการศึกษา

แผนงานที่ 4 พัฒนาบุคลากรด้านการสัตวแพทย์เฉพาะทางด้านนิติวิทยาศาสตร์ทางสัตวศาสตร์ของ สัตว์ทะเลเลี้ยงลูกด้วยนม

โครงการที่ 1 สร้างระบบฐานข้อมูลด้านนิติวิทยาศาสตร์ทางสัตวศาสตร์สำหรับรวบรวมผลการชันสูตร

เป้าหมาย: เพื่อพัฒนาระบบฐานข้อมูลด้านนิติวิทยาศาสตร์ทางสัตวศาสตร์สำหรับรวบรวม
ผลการชันสูตร

ตัวชี้วัด: ระบบฐานข้อมูลด้านนิติวิทยาศาสตร์ทางสัตวศาสตร์ 1 ระบบ

งบประมาณ: 1,000,000 บาท

หน่วยงานหลัก: กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง

หน่วยงานสนับสนุน: สถาบันการศึกษา

งานต่อเนื่อง:

1) การทบทวนและปรับปรุงแนวทางการวิจัยและพัฒนาเพื่อการอนุรักษ์และจัดการทรัพยากรสัตว์
ทะเลเลี้ยงลูกด้วยนม

หน่วยงานหลัก: กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง/ กรมประมง

หน่วยงานสนับสนุน: สถาบันการศึกษา

กลยุทธ์ที่ 3 การอนุรักษ์และจัดการ (Conserve and Manage)

แผนงานที่ 1 กำหนดนโยบายในการลดการติดเครื่องมือประมงของสัตว์ทะเลเลี้ยงลูกด้วยนม

โครงการที่ 1 การพัฒนาและดัดแปลงเครื่องมือประมงและขั้นตอนการทำประมง และกำหนดค่าที่ยอมรับได้ของการติดเครื่องมือประมง (Bycatch)

เป้าหมาย: ไม่พบ By - catch สัตว์ทะเลเลี้ยงลูกด้วยนมจากการทำประมง

ตัวชี้วัด: ชาวประมงให้การยอมรับในการปรับเปลี่ยนเครื่องมือ

งบประมาณ: 800,000 บาท

หน่วยงานหลัก: กรมประมง

หน่วยงานสนับสนุน: สถาบันการศึกษา/ SEAFDEC

โครงการที่ 2 จำกัดการลงแรงประมงสำหรับเครื่องมือประมงที่มีความเสี่ยงสูงต่อการติดเครื่องมือประมงของสัตว์ทะเลเลี้ยงลูกด้วยนม

เป้าหมาย: ไม่พบ By - catch สัตว์ทะเลเลี้ยงลูกด้วยนมจากการทำประมง

ตัวชี้วัด: ชาวประมงให้การยอมรับในการลดการลงแรงประมง

งบประมาณ: 800,000 บาท

หน่วยงานหลัก: กรมประมง

หน่วยงานสนับสนุน: สถาบันการศึกษา

แผนงานที่ 2 การจัดการเชิงพื้นที่

โครงการที่ 1 การจัดทำพื้นที่และประกาศพื้นที่คุ้มครองสัตว์ทะเลเลี้ยงลูกด้วยนมในพื้นที่เสี่ยง

เป้าหมาย: เพื่อประกาศพื้นที่คุ้มครองสัตว์ทะเลเลี้ยงลูกด้วยนม

ตัวชี้วัด: พื้นที่คุ้มครองสัตว์ทะเลเลี้ยงลูกด้วยนม 1 พื้นที่

งบประมาณ: 2,000,000 บาทต่อปี

หน่วยงานหลัก: กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง/ กรมประมง/

กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช

หน่วยงานสนับสนุน: สถาบันการศึกษา

โครงการที่ 2 การกำหนดพื้นที่ทำการประมงเพื่อลดผลกระทบต่อสัตว์ทะเลเลี้ยงลูกด้วยนม

เป้าหมาย: การทำประมงกุ้งทะเลด้วยเครื่องมืออวนลากแผ่นตะเฆ่ อวนลากคานถ่าง และอวน

กุ้งสามชั้น และการทำประมงหมึกสายด้วยเครื่องมือลอบหมึกสาย สามารถลดผลกระทบต่อ

ต่อสัตว์น้ำทะเลเลี้ยงลูกด้วยนม ด้วยการกำหนดพื้นที่ทำการประมงที่เหมาะสม

ตัวชี้วัด: การกำหนดพื้นที่ทำการประมงสำหรับกุ้งทะเล และหมึกสาย ในอ่าวไทย และทะเล

อันดามัน รวมไม่น้อยกว่า 4 พื้นที่

งบประมาณ: 4,784,000 บาท

หน่วยงานหลัก: กรมประมง

หน่วยงานสนับสนุน: สถาบันการศึกษา

โครงการที่ 3 การกำหนดพื้นที่ควบคุมกิจกรรมการเดินเรือในพื้นที่เสี่ยง (ควบคุมการใช้เสียง/ความเร็ว)

เป้าหมาย: เพื่อการคุ้มครองสัตว์ทะเลเลี้ยงลูกด้วยนม

ตัวชี้วัด: มีมาตรการในการควบคุมกิจกรรมการเดินเรือ

งบประมาณ: 1,000,000 บาท

หน่วยงานหลัก: กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง/ กรมประมง/ กรมเจ้าท่า

หน่วยงานสนับสนุน: สถาบันการศึกษา

แผนงานที่ 3 การสร้างระบบตรวจสอบย้อนกลับวัตถุดิบในประเทศและต่างประเทศ

โครงการที่ 1 การพัฒนาระบบการออกใบอนุญาตทำการประมง (e-License) เพื่อรองรับมาตรการเพื่อการอนุรักษ์และบริหารจัดการสัตว์ทะเลเลี้ยงลูกด้วยนม

เป้าหมาย: ประเทศไทยมีระบบการออกใบอนุญาตทำการประมงที่รองรับการออกใบอนุญาตทำการประมงตามหลักเกณฑ์ เจื่อนไข ระเบียบ ประกาศ และกฎหมายที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ ตามที่มีการกำหนดขึ้นเพื่อแก้ไขปัญหาผลกระทบของการทำประมงต่อสัตว์ทะเลหายากและสัตว์ทะเลเลี้ยงลูกด้วยนม

ตัวชี้วัด: ระบบสามารถบันทึกข้อมูล หรือดำเนินการเพื่อใช้รองรับมาตรการเพื่อการอนุรักษ์และบริหารจัดการสัตว์ทะเลเลี้ยงลูกด้วยนม

งบประมาณ: 10,000,000 บาท

หน่วยงานหลัก: กรมประมง

หน่วยงานสนับสนุน: สถาบันการศึกษา

แผนงานที่ 4 การช่วยเหลือและบรรเทาผลกระทบต่อชาวประมงจากการประกาศใช้มาตรการอนุรักษ์และจัดการสัตว์ทะเลเลี้ยงลูกด้วยนม

โครงการที่ 1 การสร้างความพร้อมให้แก่ชาวประมงในการปรับตัวต่อการประกาศใช้มาตรการเพื่อลดการติดเครื่องมือประมงของสัตว์ทะเลเลี้ยงลูกด้วยนม

เป้าหมาย: ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียและชาวประมงมีความรู้และความเข้าใจต่อมาตรการและผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการบังคับใช้มาตรการ

ตัวชี้วัด: มีการถ่ายทอดองค์ความรู้ ความเข้าใจและประชาสัมพันธ์แก่ชาวประมงไม่น้อยกว่า 22 ชุมชน

งบประมาณ: 1,000,000 บาท

หน่วยงานหลัก: กรมประมง

หน่วยงานสนับสนุน: สถาบันการศึกษา

โครงการที่ 2 กำหนดมาตรการในการบรรเทาผลกระทบและการเยียวยา ให้แก่ชาวประมงผู้ประกอบการ และผู้มีส่วนได้เสีย

เป้าหมาย: มีมาตรการเยียวยาชาวประมง ผู้ประกอบการ และผู้มีส่วนได้เสียสำหรับผู้ที่ได้รับผลกระทบต่อมาตรการ MPA

ตัวชี้วัด: จำนวนชาวประมง ผู้ประกอบการ และผู้มีส่วนได้เสียได้รับการเยียวยาไม่น้อยกว่าร้อยละ 5

งบประมาณ: 3,000,000 บาท

หน่วยงานหลัก: กรมประมง

หน่วยงานสนับสนุน: สถาบันการศึกษา

แผนงานที่ 5 ส่งเสริมและพัฒนาประสิทธิภาพการช่วยชีวิตสัตว์ทะเลเลี้ยงลูกด้วยนม

โครงการที่ 1 จัดทำแผนฉุกเฉิน - ระยะยาว เพื่อช่วยชีวิตและลดอัตราการเสียชีวิต

เป้าหมาย: เพื่อช่วยชีวิตและลดอัตราการเสียชีวิตของสัตว์ทะเลเลี้ยงลูกด้วยนม

ตัวชี้วัด: มีแผนเพื่อช่วยชีวิตและลดอัตราการเสียชีวิต 1 แผน

งบประมาณ: 500,000 บาท

หน่วยงานหลัก: กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง

หน่วยงานสนับสนุน: กรมประมง/ สถาบันการศึกษา

โครงการที่ 2 เพิ่มโรงพยาบาลสัตว์ทะเล และพัฒนาศักยภาพเครื่องมือ อุปกรณ์การช่วยชีวิต เพื่อลดอัตราการเสียชีวิตจากการติดเครื่องมือประมง

เป้าหมาย: เพื่อช่วยชีวิตและลดอัตราการเสียชีวิตของสัตว์ทะเลเลี้ยงลูกด้วยนม

ตัวชี้วัด: โรงพยาบาลสัตว์ทะเล จำนวน 5 แห่ง

งบประมาณ: 1,000,000,000 บาท

หน่วยงานหลัก: กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง

หน่วยงานสนับสนุน: สถาบันการศึกษา

งานต่อเนื่อง:

1) การตรวจสอบย้อนกลับวัตถุดิบประมงในประเทศและต่างประเทศ

หน่วยงานหลัก: กรมประมง

2) ทบทวนและปรับปรุงระบบการออกใบอนุญาตฯ และระบบตรวจสอบย้อนกลับ ให้สอดคล้องกับวิธีการทำการประมง สัตว์น้ำ ฤดูกาล และพื้นที่ทำการประมง เพื่อให้สามารถรายงานหรือระบุที่มาว่าไม่กระทบต่อสัตว์ทะเลเลี้ยงลูกด้วยนมที่สอดคล้องกับสถานการณ์

หน่วยงานหลัก: กรมประมง

3) ทบทวนและปรับปรุงแนวทางการอนุรักษ์และจัดการทรัพยากรสัตว์ทะเลเลี้ยงลูกด้วยนม

หน่วยงานหลัก: กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง/ กรมประมง

หน่วยงานสนับสนุน: สถาบันการศึกษา

กลยุทธ์ที่ 4 การบังคับใช้ (Enforce)

แผนงานที่ 1 การปฏิบัติตามมาตรการเพื่อลดการติดเครื่องมือประมง

โครงการที่ 1 บังคับใช้การติดตั้งอุปกรณ์เพื่อลดการติดเครื่องมือประมง

เป้าหมาย: เรือประมงติดตั้งอุปกรณ์เพื่อลดการติดเครื่องมือประมงต่อสัตว์ทะเลเลี้ยงลูกด้วยนม

ตัวชี้วัด: ชาวประมงยอมรับและติดตั้งอุปกรณ์หรือปรับเปลี่ยนเครื่องมือประมงเพื่อลดการติดเครื่องมือประมง

งบประมาณ: 800,000 บาท

หน่วยงานหลัก: กรมประมง

หน่วยงานสนับสนุน: กองทัพเรือ/ กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง/

ศูนย์อำนวยการรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเล/ สถาบันการศึกษา

โครงการที่ 2 ลดจำนวนเครื่องมือประมงที่มีผลกระทบต่อสัตว์ทะเลเลี้ยงลูกด้วยนมในพื้นที่เสี่ยง

เป้าหมาย: การทำการประมงไม่ส่งผลกระทบต่อสัตว์ทะเลเลี้ยงลูกด้วยนมในพื้นที่ทำการประมง

ตัวชี้วัด: ชาวประมงยอมรับลดอุปกรณ์หรือปรับเปลี่ยนเครื่องมือประมง

งบประมาณ: 800,000 บาท

หน่วยงานหลัก: กรมประมง

หน่วยงานสนับสนุน: กองทัพเรือ/ กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง/

ศูนย์อำนวยการรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเล/ สถาบันการศึกษา

แผนงานที่ 2 การปฏิบัติตามพันธกรณีระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับสัตว์ทะเลเลี้ยงลูกด้วยนม

โครงการที่ 1 พัฒนาความพร้อมในการปฏิบัติตามพันธกรณีระหว่างประเทศในฐานะรัฐเจ้าของธง รัฐเจ้าของท่า และรัฐชายฝั่ง

เป้าหมาย: ประเทศต่าง ๆ มีการพัฒนาความพร้อมในการดำเนินการภายใต้มาตรการ MMPA อย่างมีประสิทธิภาพ

ตัวชี้วัด: การประชุมร่วมกันเพื่อซักซ้อมความเข้าใจ จำนวน 1 ครั้ง

งบประมาณ: 2,000,000 บาท

หน่วยงานหลัก: กรมประมง/ กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง

หน่วยงานสนับสนุน: กองทัพเรือ/ ศูนย์อำนวยการรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเล/ สถาบันการศึกษา

โครงการที่ 2 เพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติตามพันธกรณีทั้งในระดับทวิภาคี พหุภาคี และองค์การระหว่างประเทศต่าง ๆ

เป้าหมาย: ประเทศคู่ค้าและองค์กรระหว่างประเทศมีความร่วมมืออย่างเข้มแข็งในการปฏิบัติภายใต้มาตรการ MMPA

ตัวชี้วัด: การประชุมร่วมกันเพื่อซักซ้อมความเข้าใจ และสร้างความร่วมมือระดับทวิภาคี พหุภาคี และองค์การระหว่างประเทศ จำนวน 1 ครั้ง

งบประมาณ: 2,000,000 บาท

หน่วยงานหลัก: กรมประมง/ กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง

หน่วยงานสนับสนุน: กองทัพเรือ/ ศูนย์อำนวยการรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเล/
สถาบันการศึกษา

แผนงานที่ 3 ยกระดับการติดตาม ควบคุม และเฝ้าระวังการทำประมงที่เสี่ยงต่อการติดเครื่องมือประมงของสัตว์ทะเลเลี้ยงลูกด้วยนม

โครงการที่ 1 ประเมินประสิทธิภาพระบบติดตาม ควบคุม และเฝ้าระวัง (Monitoring Control and Surveillance: MCS) การทำประมงที่เสี่ยงต่อการติดเครื่องมือประมงของสัตว์ทะเลเลี้ยงลูกด้วยนม

เป้าหมาย: ระบบติดตาม ควบคุมการทำการประมงมีประสิทธิภาพและไม่ส่งผลกระทบต่อ
สัตว์ทะเลเลี้ยงลูกด้วยนม

ตัวชี้วัด: การติดตาม เฝ้าระวัง และประเมินการทำการประมงเพื่อลดการติดเครื่องมือ จำนวน
22 จังหวัดชายทะเล

งบประมาณ: 8,000,000 บาท

หน่วยงานหลัก: กรมประมง

หน่วยงานสนับสนุน: กองทัพเรือ/ กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง/

ศูนย์อำนวยการรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเล/ สถาบันการศึกษา

โครงการที่ 2 พัฒนาประสิทธิภาพของระบบติดตาม ควบคุม และเฝ้าระวัง (Monitoring Control and Surveillance: MCS) การทำประมงเพื่อลดความเสี่ยงต่อการติดเครื่องมือประมงของสัตว์ทะเลเลี้ยงลูกด้วยนม

เป้าหมาย: ระบบติดตาม ควบคุมการทำการประมงมีประสิทธิภาพและไม่ส่งผลกระทบต่อ
สัตว์ทะเลเลี้ยงลูกด้วยนม

ตัวชี้วัด: การติดตาม เฝ้าระวัง และประเมินการทำการประมงเพื่อลดการติดเครื่องมือ จำนวน
22 จังหวัดชายทะเล

งบประมาณ: 8,000,000 บาท

หน่วยงานหลัก: กรมประมง

หน่วยงานสนับสนุน: กองทัพเรือ/ กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง/

ศูนย์อำนวยการรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเล/ สถาบันการศึกษา

งานต่อเนื่อง:

1) ติดตาม ควบคุม และเฝ้าระวัง (MCS) การทำประมงที่เสี่ยงต่อการติดเครื่องมือประมงของสัตว์ทะเลเลี้ยงลูกด้วยนม

หน่วยงานหลัก: กรมประมง

2) เฝ้าระวังพื้นที่ทำการประมงในบริเวณพื้นที่เสี่ยงต่อสัตว์ทะเลเลี้ยงลูกด้วยนม

หน่วยงานหลัก: กรมประมง/ กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง

3) บังคับใช้กฎหมายที่ประกาศเพื่อการปฏิบัติตามพันธกรณีระหว่างประเทศที่เกี่ยวกับสัตว์ทะเลเลี้ยงลูกด้วยนม

หน่วยงานหลัก: กรมประมง

4) ทบทวนและปรับปรุงแนวทางการบังคับใช้กฎหมายเพื่อการอนุรักษ์และจัดการทรัพยากรสัตว์ทะเลเลี้ยงลูกด้วยนม

หน่วยงานหลัก: กรมประมง/ กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง/ กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช

หน่วยงานสนับสนุน: สถาบันการศึกษา

กลยุทธ์ที่ 5 การสื่อสาร (Communicate)

แผนงานที่ 1 พัฒนาบุคลากรภาครัฐ เอกชน และประชาชนโดยสร้างองค์ความรู้เกี่ยวกับสัตว์ทะเลเลี้ยงลูกด้วยนม

โครงการที่ 1 จัดทำสื่อประชาสัมพันธ์องค์ความรู้เกี่ยวกับความสำคัญของสัตว์ทะเลเลี้ยงลูกด้วยนม

เป้าหมาย: เพื่อเผยแพร่องค์ความรู้ของสัตว์ทะเลเลี้ยงลูกด้วยนม

ตัวชี้วัด: สื่อประชาสัมพันธ์องค์ความรู้เกี่ยวกับความสำคัญของสัตว์ทะเลเลี้ยงลูกด้วยนม

จำนวน 3 เรื่อง

งบประมาณ: 3,000,000 บาท

หน่วยงานหลัก: กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง/ กรมประมง/

กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช

หน่วยงานสนับสนุน: สถาบันการศึกษา

โครงการที่ 2 จัดทำสื่อประชาสัมพันธ์เพื่อสร้างองค์ความรู้เกี่ยวกับวิธีการลดอาการบาดเจ็บ/ตายของสัตว์ทะเลเลี้ยงลูกด้วยนม

เป้าหมาย: เพื่อเผยแพร่องค์ความรู้เกี่ยวกับวิธีการลดอาการบาดเจ็บ/ตาย ของสัตว์ทะเลเลี้ยงลูกด้วยนม

ตัวชี้วัด: สื่อประชาสัมพันธ์องค์ความรู้เกี่ยวกับวิธีการลดอาการบาดเจ็บ/ตาย ของสัตว์ทะเลเลี้ยงลูกด้วยนมได้รับการเผยแพร่ อย่างน้อย 3 ช่องทาง

งบประมาณ: 3,000,000 บาท

หน่วยงานหลัก: กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง/ กรมประมง

หน่วยงานสนับสนุน: สถาบันการศึกษา

โครงการที่ 3 จัดทำสื่อประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์

เป้าหมาย: เพื่อเผยแพร่ข้อมูลการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์เกี่ยวกับสัตว์ทะเลเลี้ยงลูกด้วยนม

ตัวชี้วัด: สื่อประชาสัมพันธ์เผยแพร่ข้อมูลการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์เกี่ยวกับสัตว์ทะเลเลี้ยงลูกด้วยนม อย่างน้อย 3 ช่องทาง

งบประมาณ: 3,000,000 บาท

หน่วยงานหลัก: กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง/ กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช/ กรมการท่องเที่ยว

หน่วยงานสนับสนุน: สถาบันการศึกษา

โครงการที่ 4 สนับสนุนการพัฒนาเครื่องมือและวิธีการสื่อสาร/เผยแพร่ประชาสัมพันธ์องค์ความรู้เพื่อการพัฒนาบุคลากร

เป้าหมาย: เพื่อเผยแพร่องค์ความรู้ของสัตว์ทะเลเลี้ยงลูกด้วยนม

ตัวชี้วัด: : สื่อประชาสัมพันธ์องค์ความรู้เกี่ยวกับความสำคัญของสัตว์ทะเลเลี้ยงลูกด้วยนมได้รับการพัฒนา อย่างน้อย 3 ช่องทาง

งบประมาณ: 5,000,000 บาท

หน่วยงานหลัก: กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง/ กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช/
กรมประมง/ กรมการท่องเที่ยว

หน่วยงานสนับสนุน: สถาบันการศึกษา

โครงการที่ 5 เสริมหลักสูตร/บทเรียนสัตว์ทะเลหายากสำหรับการเรียนระดับต่าง ๆ ตั้งแต่ชั้นประถม/
มัธยม/ อุดมศึกษา

เป้าหมาย: เพื่อเผยแพร่องค์ความรู้เรื่องสัตว์ทะเลหายาก

ตัวชี้วัด: มีหลักสูตรหรือบทเรียนที่เกี่ยวกับสัตว์ทะเลหายากอย่างน้อย 1 เรื่อง

งบประมาณ: 1,000,000 บาท

หน่วยงานหลัก: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน/ สถาบันการศึกษา

หน่วยงานสนับสนุน: กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง/ กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า
และพันธุ์พืช/ กรมประมง

แผนงานที่ 2 การสร้างเครือข่ายในการอนุรักษ์สัตว์ทะเลเลี้ยงลูกด้วยนม

โครงการที่ 1 สร้างเครือข่ายในการเฝ้าระวังและช่วยชีวิตสัตว์ทะเลเลี้ยงลูกด้วยนมฉุกเฉิน

เป้าหมาย: เพิ่มประสิทธิภาพการเฝ้าระวังและช่วยชีวิตสัตว์ทะเลเลี้ยงลูกด้วยนม

ตัวชี้วัด: มีเครือข่ายการเฝ้าระวังและช่วยชีวิตสัตว์ทะเลเลี้ยงลูกด้วยนมครอบคลุมพื้นที่
จังหวัดชายฝั่งทะเล

งบประมาณ: 3,000,000 บาท

หน่วยงานหลัก: กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง/ กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช/
กรมประมง

หน่วยงานสนับสนุน: สถาบันการศึกษา

โครงการที่ 2 เสริมศักยภาพเครือข่ายทุกด้านการดูแลและอนุรักษ์

เป้าหมาย: เพิ่มศักยภาพเครือข่ายการดูแลและอนุรักษ์

ตัวชี้วัด: จำนวนผู้เข้ารับการฝึกอบรมปีละ 350 คน

งบประมาณ: 2,000,000 บาท

หน่วยงานหลัก: กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง/ กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช/
กรมประมง/ กรมการท่องเที่ยว

หน่วยงานสนับสนุน: สถาบันการศึกษา

โครงการที่ 3 ขยะคีนฝั่ง ทะเลสวยด้วยมือเรา

เป้าหมาย: ชาวประมงและชุมชนชายฝั่งมีส่วนร่วมในการลดปริมาณขยะทะเล

ตัวชี้วัด: ปริมาณขยะที่นำกลับฝั่ง ไม่น้อยกว่า 100 ตันต่อปี

งบประมาณ: 1,000,000 บาท

หน่วยงานหลัก: กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง/ กรมประมง/ กรมการท่องเที่ยว

หน่วยงานสนับสนุน: สถาบันการศึกษา

โครงการที่ 4 พัฒนาระบบการประสานงานระหว่างหน่วยงานภาครัฐกับประชาชนในการเฝ้าระวังและช่วยชีวิตสัตว์ทะเลเลี้ยงลูกด้วยนมฉุกเฉิน

เป้าหมาย: เพิ่มประสิทธิภาพการประสานงานในการเฝ้าระวังและช่วยชีวิตสัตว์ทะเลเลี้ยงลูกด้วยนมฉุกเฉิน

ตัวชี้วัด: มีช่องทางการประสานงานในการเฝ้าระวังและช่วยชีวิตสัตว์ทะเลเลี้ยงลูกด้วยนมฉุกเฉินอย่างน้อย 3 ช่องทาง

งบประมาณ: 3,000,000 บาท

หน่วยงานหลัก: กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง/ กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช/ กรมประมง/ กรมการท่องเที่ยว

หน่วยงานสนับสนุน: สถาบันการศึกษา

โครงการที่ 5 จัดตั้งระบบอนุรักษ์ที่ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมและเชื่อมต่อกัน

เป้าหมาย: เพื่อพัฒนาระบบอนุรักษ์ที่ทุกฝ่ายมีส่วนร่วม

ตัวชี้วัด: ระบบอนุรักษ์ที่ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมและเชื่อมต่อกัน 1 ระบบ

งบประมาณ: 2,000,000 บาท

หน่วยงานหลัก: กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง/ กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช/ กรมประมง/ กรมการท่องเที่ยว

หน่วยงานสนับสนุน: สถาบันการศึกษา

โครงการที่ 6 เสริมสร้างความเข้มแข็งของเครือข่ายภาคประชาชนในการเฝ้าระวังและช่วยชีวิตสัตว์ทะเลเลี้ยงลูกด้วยนม

เป้าหมาย: เพิ่มประสิทธิภาพความเข้มแข็งของเครือข่ายภาคประชาชนในการเฝ้าระวังและช่วยชีวิตสัตว์ทะเลเลี้ยงลูกด้วยนม

ตัวชี้วัด: จำนวนผู้เข้ารับการฝึกอบรมปีละ 350 คน

งบประมาณ: 2,000,000 บาท

หน่วยงานหลัก: กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง/ กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช/ กรมประมง/ กรมการท่องเที่ยว

หน่วยงานสนับสนุน: สถาบันการศึกษา

แผนงานที่ 3 การสร้างเครือข่ายระดับภูมิภาคในการร่วมอนุรักษ์สัตว์ทะเลเลี้ยงลูกด้วยนม

โครงการที่ 1 สร้างเครือข่ายการอนุรักษ์สัตว์ทะเลเลี้ยงลูกด้วยนมในระดับภูมิภาค

เป้าหมาย: เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการอนุรักษ์สัตว์ทะเลเลี้ยงลูกด้วยนมในระดับภูมิภาค

ตัวชี้วัด: มีเครือข่ายการอนุรักษ์สัตว์ทะเลเลี้ยงลูกด้วยนมในระดับภูมิภาค

งบประมาณ: 1,000,000 บาท

หน่วยงานหลัก: กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง/ กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช

หน่วยงานสนับสนุน: สถาบันการศึกษา

โครงการที่ 2 พัฒนาระบบประสานงานระหว่างเครือข่ายการอนุรักษ์สัตว์ทะเลเลี้ยงลูกด้วยนมในระดับภูมิภาค

เป้าหมาย: เพื่อเพิ่มช่องทางการประสานงานของเครือข่ายการอนุรักษ์สัตว์ทะเลเลี้ยงลูกด้วยนม

ตัวชี้วัด: มีระบบประสานงานระหว่างเครือข่ายการอนุรักษ์สัตว์ทะเลเลี้ยงลูกด้วยนมใน

ระดับภูมิภาคอย่างน้อย 1 ระบบ

งบประมาณ: 1,000,000 บาท

หน่วยงานหลัก: กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง/ กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช

หน่วยงานสนับสนุน: สถาบันการศึกษา

โครงการที่ 3 เสริมสร้างความเข้มแข็งของเครือข่ายการอนุรักษ์สัตว์ทะเลเลี้ยงลูกด้วยนมในระดับภูมิภาค

เป้าหมาย: เพื่อเพิ่มความเข้มแข็งของเครือข่ายการอนุรักษ์สัตว์ทะเลเลี้ยงลูกด้วยนม

ตัวชี้วัด: จำนวนผู้เข้ารับการฝึกอบรมปีละ 50 คน

งบประมาณ: 3,000,000 บาท

หน่วยงานหลัก: กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง/ กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช

หน่วยงานสนับสนุน: สถาบันการศึกษา

งานต่อเนื่อง:

1) กิจกรรมเผยแพร่/ประชาสัมพันธ์องค์ความรู้ และประชุมเครือข่ายการติดตามและประเมินสัตว์ทะเลเลี้ยงลูกด้วยนม

หน่วยงานหลัก: กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง/ กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช/

กรมประมง/ กรมการท่องเที่ยว

หน่วยงานสนับสนุน: สถาบันการศึกษา

2) ประสานงานระหว่างหน่วยงานภาครัฐกับประชาชนในการเฝ้าระวังและช่วยชีวิตสัตว์ทะเลเลี้ยงลูกด้วยนมฉุกเฉิน

หน่วยงานหลัก: กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง/ กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช/

กรมประมง/ กรมการท่องเที่ยว/ สมาคมประมง/ สมาคมท่องเที่ยว

หน่วยงานสนับสนุน: สถาบันการศึกษา

3) รับฟังความคิดเห็นและข้อเสนอแนะจากทุกภาคส่วนเพื่อพัฒนาระบบการอนุรักษ์และจัดการสัตว์ทะเลเลี้ยงลูกด้วยนม

หน่วยงานหลัก: กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง/ กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช/

กรมประมง/ กรมการท่องเที่ยว

หน่วยงานสนับสนุน: สถาบันการศึกษา

4) ทบทวนและปรับปรุงแนวทางการสื่อสารเพื่อการอนุรักษ์และจัดการทรัพยากรสัตว์ทะเลเลี้ยงลูกด้วยนม

หน่วยงานหลัก: กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง/ กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช/

กรมประมง/ กรมการท่องเที่ยว

หน่วยงานสนับสนุน: สถาบันการศึกษา

6. กลไกการขับเคลื่อนแผนไปสู่การปฏิบัติ

การขับเคลื่อนแผนเพื่อให้บรรลุเป้าหมายในการสร้างความมั่นใจว่า ประเทศไทยมีการอนุรักษ์และการบริหารจัดการสำหรับสัตว์ทะเลเลี้ยงลูกด้วยนมที่เป็นรูปธรรม เป็นไปตามหลักการสากลและพันธกรณีระหว่างประเทศ ภายใต้หลักการการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน เพื่อให้เกิดความยั่งยืนของทรัพยากรสัตว์ทะเลเลี้ยงลูกด้วยนมในประเทศไทย ให้คณะกรรมการประมงประจำจังหวัด และคณะกรรมการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งจังหวัด เป็นกลไกหลักในการขับเคลื่อนแผนไปสู่การปฏิบัติ โดยบูรณาการความร่วมมือของทุกภาคส่วน ทั้งเครือข่ายภาครัฐ เอกชน และประชาชน เพื่อให้การดำเนินงานเพื่อการอนุรักษ์และบริหารจัดการทรัพยากรสัตว์ทะเลเลี้ยงลูกด้วยนมมีประสิทธิภาพและเป็นรูปธรรม

7. เอกสารอ้างอิง

- กาญจนา อุดุลยานุกุศล, สุรศักดิ์ ทองสุกดี, ธีรวัตร เปรมปรี และเผ่าเทพ เชิดสุขใจ. 2557. คู่มือการจำแนกชนิดสัตว์ทะเลเลี้ยงลูกด้วยนมและเต่าทะเลในประเทศไทย. กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง. 96 หน้า.
- กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง. 2562. รายงานประจำปี 2562 กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง. 120 หน้า.
- กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง. 2563. รายงานสถานการณ์ด้านทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งและการกักเพาะชายฝั่งของประเทศไทย พ.ศ. 2563. 373 หน้า
- Convention on International Trade in Endangered Species of Wild Fauna and Flora (CITES). 2021. Appendices I, II and III. <https://cites.org/eng/app/appendices.php>
- IUCN Red List, 2020. IUCN Red List. www.iucnredlist.org

ภาคผนวก ก

สถานภาพสัตว์ทะเลเลี้ยงลูกด้วยนมในประเทศไทยตาม IUCN Red List
บัญชี CITES และ พ.ร.บ. สงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2562

ภาคผนวก

ตารางที่ 1 สถานภาพสัตว์ทะเลเลี้ยงลูกด้วยนมในประเทศไทยตาม IUCN Red List บัญชี CITES และ พ.ร.บ. สงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2562

ชื่อไทย (Thai name)	ชื่อสามัญ (English name)	ชื่อวิทยาศาสตร์ (Scientific name)	สถานภาพตาม IUCN Red List	การขึ้นบัญชี CITES	สถานภาพตาม พ.ร.บ. สงวนและคุ้มครอง สัตว์ป่า พ.ศ. 2562
วาฬสีน้ำเงิน	Blue whale	<i>Balaenoptera musculus</i>	ใกล้สูญพันธุ์ (EN)	บัญชี 1	-
วาฬฟิน	Fin whale	<i>Balaenoptera physalus</i>	มีแนวโน้มใกล้สูญพันธุ์ (VU)	บัญชี 1	สัตว์ป่าคุ้มครอง
วาฬบรูด้า	Bryde's whale	<i>Balaenoptera edeni</i>	กลุ่มที่เป็นกังวลน้อยที่สุด (LC)	บัญชี 1	สัตว์ป่าสงวน
วาฬโอมูระ	Omura's whale	<i>Balaenoptera omurai</i>	ข้อมูลไม่เพียงพอ (DD)	บัญชี 1	สัตว์ป่าสงวน
วาฬหลังค่อม	Humpback Whale	<i>Megaptera novaeangliae</i>	กลุ่มที่เป็นกังวลน้อยที่สุด (LC)	บัญชี 1	-
วาฬหัวทุย	Sperm whale	<i>Physeter macrocephalus</i>	มีแนวโน้มใกล้สูญพันธุ์ (VU)	บัญชี 1	สัตว์ป่าคุ้มครอง
วาฬหัวทุยเล็ก	Pygmy Sperm whale	<i>Kogia breviceps</i>	กลุ่มที่เป็นกังวลน้อยที่สุด (LC)	-	สัตว์ป่าคุ้มครอง
วาฬหัวทุยแคระ	Dwarf Sperm whale	<i>Kogia sima</i>	กลุ่มที่เป็นกังวลน้อยที่สุด (LC)	-	สัตว์ป่าคุ้มครอง
วาฬคูเวียร์	Cuvier's Beaked whale	<i>Ziphius cavirostris</i>	กลุ่มที่เป็นกังวลน้อยที่สุด (LC)	-	สัตว์ป่าคุ้มครอง
วาฬเบลนวิลล์	Blainville's Beaked whale	<i>Mesoplodon densirostris</i>	กลุ่มที่เป็นกังวลน้อยที่สุด (LC)	-	-
วาฬฟันสองซี่	Ginkgo-toothed beaked whale	<i>Mesoplodon ginkgodens</i>	ข้อมูลไม่เพียงพอ (DD)	-	สัตว์ป่าคุ้มครอง
วาฬเพชรฆาต	Killer whale	<i>Orcinus orca</i>	ข้อมูลไม่เพียงพอ (DD)	-	สัตว์ป่าคุ้มครอง
วาฬเพชรฆาตดำ	False killer whale	<i>Pseudorca crassidens</i>	ใกล้ถูกคุกคาม (NT)	-	สัตว์ป่าคุ้มครอง
วาฬเพชรฆาตเล็ก	Pygmy killer whale	<i>Feresa attenuata</i>	กลุ่มที่เป็นกังวลน้อยที่สุด (LC)	-	สัตว์ป่าคุ้มครอง
วาฬนำร่องครีบสั้น	Short-finned pilot whale	<i>Globicephala macrorhynchus</i>	กลุ่มที่เป็นกังวลน้อยที่สุด (LC)	-	สัตว์ป่าคุ้มครอง

ชื่อไทย (Thai name)	ชื่อสามัญ (English name)	ชื่อวิทยาศาสตร์ (Scientific name)	สถานภาพตาม IUCN Red List	การขึ้นบัญชี CITES	สถานภาพตาม พ.ร.บ. สงวนและคุ้มครอง สัตว์ป่า พ.ศ. 2562
วาฬหัวแตงโม	Melon-headed whale	<i>Peponocephala electra</i>	กลุ่มที่เป็นกังวลน้อยที่สุด (LC)	-	สัตว์ป่าคุ้มครอง
โลมาหลังโหนก, โลมาเผือก	Indo-Pacific humpback dolphin	<i>Sousa chinensis</i>	มีแนวโน้มใกล้สูญพันธุ์ (VU)	-	สัตว์ป่าคุ้มครอง
โลมาปากขวด	Indo-Pacific bottlenose dolphin	<i>Tursiops aduncus</i>	ใกล้ถูกคุกคาม (NT)	-	สัตว์ป่าคุ้มครอง
โลมาฟันห่าง	Rough-toothed dolphin	<i>Steno bredanensis</i>	กลุ่มที่เป็นกังวลน้อยที่สุด (LC)	-	สัตว์ป่าคุ้มครอง
โลมาปากยาว	Long-beaked common dolphin	<i>Delphinus capensis</i>	กลุ่มที่เป็นกังวลน้อยที่สุด (LC)	-	สัตว์ป่าคุ้มครอง
โลมากระโดด	Spinner dolphin	<i>Stenella longirostris</i>	กลุ่มที่เป็นกังวลน้อยที่สุด (LC)	-	สัตว์ป่าคุ้มครอง
โลมาลายแถบ	Striped dolphin	<i>Stenella coeruleoalba</i>	กลุ่มที่เป็นกังวลน้อยที่สุด (LC)	-	สัตว์ป่าคุ้มครอง
โลมาลายจุด	Pantropical spotted dolphin	<i>Stenella attenuata</i>	กลุ่มที่เป็นกังวลน้อยที่สุด (LC)	-	สัตว์ป่าคุ้มครอง
โลมาฟราเซอร์	Fraser's dolphin	<i>Lagenodelphis hosei</i>	กลุ่มที่เป็นกังวลน้อยที่สุด (LC)	-	สัตว์ป่าคุ้มครอง
โลมาริสโซ	Risso's dolphin	<i>Grampus griseus</i>	กลุ่มที่เป็นกังวลน้อยที่สุด (LC)	-	-
โลมาอิวรดี, โลมาหัวบาตร	Irrawaddy dolphin	<i>Orcaella brevirostris</i>	ใกล้สูญพันธุ์ (EN)	บัญชี 1	สัตว์ป่าคุ้มครอง
โลมาหัวบาตรหลังเรียบ	Finless porpoise	<i>Neophocaena phocaenoides</i>	มีแนวโน้มใกล้สูญพันธุ์ (VU)	บัญชี 1	สัตว์ป่าคุ้มครอง
พะยูน	Dugong	<i>Dugong dugon</i>	มีแนวโน้มใกล้สูญพันธุ์ (VU)	บัญชี 1	สัตว์ป่าสงวน